

ISLAMOFOBIA EUROPARLAMENTAARIKOJEN PU- HEISSA

Kaisla Rossinen
Maisterintutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Kaisla Rossinen	
Työn nimi Islamofobia europarlamentaarikkojen puheissa	
Oppiaine Valtio-oppi	Työn laji Maisteritutkielma
Aika x.5.2024	Sivumäärä 50
Tiivistelmä <p>Tutkielmassa tutkitaan oikeistopopulistisia diskursseja Euroopan parlamentin edustajien puheenvuoroissa. Tutkielman tavoitteena on selvittää, millä puheen tavoilla europarlamentaarikot tuottavat puheissaan islamofobiaa Euroopan parlamentin täysistunnoissa vuosien 2014–2016 aikana. Historiallisena kontekstina tutkielmassa on vuonna 2014 alkanut pakolaiskriisi, jonka aikana miljoonia ihmisiä saapui Eurooppaan hakemaan turvapaikkaa. Euroopan unioni toimi merkittävänä päätöksentekijänä kriisin aikana.</p> <p>Tutkielman metodina toimii diskurssianalyysi, jonka avulla analysoidaan, millä puheen keinoilla europarlamentaarikot tuottavat islamofobiaa. Tutkielmassa tutkitaan sitä, minkälaista kuvaa tietyillä sanavalinnoilla ja retoriikalla europarlamentaarikot luovat pakolaisista. Teoreettisena viitekehyksenä tutkielmassa ovat islamofobian ja oikeistopopulismien käsitteet, joista molempia käytetään analyysin tukena. Islamofobia määritellään teoriassa perusteettomana ennakkoluulona muslimeja kohtaan. Ennakkoluulot ilmenevät muun muassa uskonnon edustajien käsittämisenä muuttumattomana ryhmänä, jonka jäsenet eivät merkittävästi eroa toisistaan. Uskonnon edustajiin suhtaudutaan alempiarvoisina, turvallisuusuuskana ja heidän vilpittömyytensä kyseenalaistetaan vedoten keroon ideologiaan. Oikeistopopulismi ja oikeistopopulistiset diskurssit teoreettisena viitekehyksenä perustelevat maahanmuuttokriittisyyden ja taipuvaisuuden islamofobiaan olevan oikeistopopulistiselle politiikalle ominaisia teemoja.</p> <p>Tutkimustuloksista on havaittavissa, että europarlamentaarikkojen puheet luovat islamofobiaa monilla eri tavoilla. Puheenvuoroissa ilmenee ennakkoluuloja koskien muslimipakolaisiin liittyvään terrorismin uhkaan, heidän arvojensa yhteensopimattomuuteen länsimaisten arvojen kanssa sekä ennakkoluuloihin pakolaisten pahansuovasta ideologiasta. Muslimeja ei kyetä näkemään moninaisena ryhmänä, toisin kuin muita eri arvomaailmoja ja uskontoja edustavien kohdalla. Aineiston puheenvuoroissa käytetty retoriikka on voimakasta ja toistuu eri aiheita käsittelevissä täysistunnoissa.</p>	
Asiasanat Islamofobia, oikeistopopulismi, Euroopan parlamentti, diskurssianalyysi	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1.	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymys.....	2
1.2	Tutkimuksen tavoitteet	3
1.3	Käsitteellinen viitekehys ja diskurssianalyysi	3
1.4	Aineisto.....	4
2.	AIEMPI TUTKIMUS	5
3.	DISKURSSIANALYYSI.....	7
4.	ISLAMOFOBIA.....	10
5.	OIKEISTOPOPULISMI	15
5.1.	Oikeistopopulistiset diskurssit.....	17
6.	AINEISTON ANALYYSI.....	21
6.1.	Euroopan parlamentin täysistuntojen puheenvuorot	21
6.2.	Islam turvallisuuskana	22
6.3.	Islamin pahansuopa ideologia ja yhteensopimattomuus länsimaiden kanssa.....	32
7.	YHTEENVETO	38
8.	LÄHTEET	42
8.1.	Lähdeluettelo	42
8.2.	Aineisto.....	46

1. JOHDANTO

Maahanmuutto, pakolaisuus ja uskonnon integroituminen yhteiskuntaan ovat yhä ajankohtaisia aiheita yhteiskunnallisissa ja poliittisissa keskusteluissa, kuten maailmanpoliittisesta tilanteesta on havaittavissa. Vieraan pelko ja erityisesti vieraan uskonnon edustajan pelko voi johtaa suuriinkin poliittisiin kriiseihin ja vastakkainaseteluihin sekä nostaa kipeitä teemoja keskustelun keskiöön. Vuonna 2014 Eurooppa koki perustavanlaatuisen kriisin, kun suuri pakolaisaalto saapui Lähi-Idästä kohti Etelä-Eurooppaa, ja miljoonien pakolaisten vastaanottaminen vaati Euroopan Unionin kansainvälistä reagoimista tilanteeseen. Jo kriisin alkuvaiheissa julkinen huomio keskittyi erityisesti pakolaisten kulttuuriin, arvoihin ja uskontoon ja niiden sopeutumiseen niin kutsuttuun länsimaiseen arvomaailmaan. Poliittinen puhe oli paikoin hyvin terävää.

Kriisin aikaan julkinen keskustelu koskien pakolaisia ja heidän taustojaan oli varsin vilkasta. Lähtömaiden kulttuuria ja uskontoa puitiin laajalti niin kansallisessa kuin kansainvälisessäkin politiikassa, ja hyvin aikaisessa vaiheessa keskustelun keskiöön nostettiin turvallisuuskysymykset. Populistisimmat puheenvuorot varoittelivat pakolaisten kulttuurin ja uskonnon olevan perustavanlaatuisella tavalla erilainen kuin eurooppalaisilla, ja siksi vaarantavan myös fyysisesti eurooppalaisten turvallisuuden. Päättäjät olivat kovan paineen alla ratkoessaan uutta tilannetta.

Yhteiskunnallisen keskustelun ollessa erittäin aktiivista, korostuu julkisessa keskustelussa ääntä käyttävien rooli. On merkittävää tarkastella sitä, miten pakolaisista, heidän taustoistaan ja arvoistaan on puhuttu julkisuudessa, sillä puhe luo ryhmästä jatkuvasti jonkinlaista mielikuvaa. Puhe ei yksiselitteisesti ole aina faktaa, ja siitä huolimatta se rakentaa mielikuvia ympärillä olevasta maailmasta. Pakolaisiin keskittyvän keskustelun oltua poikkeuksellisen aktiivista, on perusteltua myös tutkia, miten pakolaisista puhuttiin ja minkälaiset piirteet keskustelussa korostuivat. Tässä tutkielmassa keskitytään puheen islamofobisten piirteiden tutkimiseen ja siihen, minkälaista kuvaa ne luovat pakolaisista.

1.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymys

Tutkielman aiheena on oikeistopopulistiset diskurssit Euroopan unionin europarlamentaarikkojen puheissa vuosina 2014–2016. Tutkielmassa tutkitaan europarlamentaarikkojen puheenvuoroja ja niiden islamofobisia piirteitä Euroopan parlamentin keskusteluissa koskien pakolaiskriisiä. Maahanmuuttokriittisyys ja ennakkoluulot muslimeja kohtaan ovat erityisesti oikeistopopulistiselle ideologialle ja retoriikalle ominaisia, minkä vuoksi työssä perehdytään oikeistopopulismin käsitteeseen ja diskursseihin.

Euroopan pakolaiskriisi puhkesi vuonna 2014, kun suuria joukkoja Lähi-Idästä, Afrikasta ja Etelä-Aasiasta lähteneitä pakolaisia pyrki Eurooppaan hakeakseen turvapaikkaa. Keski- ja Etelä-Eurooppaan tuli Välimeren sekä Egeanmeren saariston ja Balkanin kautta vesiteitse merkittävä määrä pakolaisia; jälkikäteen on raportoitu Eurooppaan tulleen ainoastaan vuoden 2015 aikana noin 1,3 miljoonaa pakolaista. Pakolaiskriisi on mittakaavaltaan ollut suurin sitten toisen maailmansodan. Syinä pakolaiskriisin syttymiseen on ollut muun muassa Syyrian sisällissota ja sen leviäminen Irakiin ja Libanoniin, Afganistanin sota, ilmastopakolaisuus sekä Länsi-Afrikasta tulleet työnetsijät.¹

Euroopan unionin tuli kriisin myötä valmistautua siihen, miten valtavaa pakolaisaaltoa käsiteltiin. Muslimimaista tuleviin pakolaisiin suhtauduttiin varauksella, ja heidän arvomaailmansa mukautumiskykyä niin sanottuihin länsimaisiin arvoihin pohdittiin. Puolueet arvopohjasta riippumatta esittivät huolensa pakolaisten mahdollisista riskitekijöistä. Äänekkäimpiä pakolaisten vastustajia olivat kuitenkin oikeistopopulistiset puolueet, jotka voimakkaalla retoriikallaan nostivat uhkakuvia esiin esimerkiksi terroristien saapumisesta Eurooppaan.

Oikeistopopulistien kannanotot keskittyivät pakolaisten uskonnon ja arvomaailmojen kritisoimiseen, ja niissä usein vedottiinkin muslimipakolaisten integroitumisen olevan ongelmallista heidän ”takapajuisten” arvojensa vuoksi. Euroopan parlamentti on ollut yksi merkittävimmistä vaikuttajista pakolaiskriisin aikana, ja parlamentaarikkojen puheenvuorot ovat saaneet suurta huomiota etenkin kriisin alkuvaiheissa. Tutkielman tavoitteena on tutkia, miten oikeistopopulististen europarlamentaarikkojen puheenvuorot tuottavat islamofobiaa. Diskurssianalyysin keinoin on tavoitteena analysoida, millä eri puheen tavoilla ja sanavalinnoilla puheenvuoroissa tuotetaan islamofobiaa.

¹ Toivonen 2021: Euroopan pakolaiskriisistä on jo kuusi vuotta, mutta EU:n turvapaikkapolitiikassa on edennyt vain yksi toimi – sekään ei ole tuonut toivottua tulosta

Tutkielman tutkimuskysymys on:

Millä tavoin islamofobiaa tuotetaan oikeistopopulistien puheenvuoroissa Euroopan parlamentin täysistunnoissa ja keskusteluissa pakolaiskriisin aikaan vuosina 2014–2015?

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää pakolaiskeskustelua erityisesti vuonna 2014 puhjenneen pakolaiskriisin tiimoilta sekä minkälaista poliittista puhetta maahanmuuttokriittiset poliitikot ovat tuottaneet muslimipakolaisista. Minkälaiset sanavalinnat, mielleyhtymät ja retoriikka ovat ominaisia luomaan puheessa islamofobiaa, ja minkälaista kuvaa muslimeista luodaan? Olennaista tutkimuksen tavoitteiden toteutumisessa on, että aineistoa analysoidessa ei ensisijaisesti oleteta puheen olevan islamofobista. Tutkimusmetodin avulla puheissa pyritään tutkimaan islamofobian eri tapoja ja muotoja, ja niiden kautta analysoida, tuottaako puhe islamofobiaa. Tavoitteena on myös saada kokonaiskuva siitä, miten muslimipakolaisiin on suhtauduttu Euroopan parlamentin puheenvuoroissa ja näin tutkia, miten suhtautumistavat pakolaisiin voivat erota toisistaan. Tutkielman päämääränä on ymmärtää, millä puheen keinoilla oikeistopopulistien puheet tuottavat islamofobiaa Euroopan parlamentin keskusteluissa.

1.3 Käsitteellinen viitekehys ja diskurssianalyysi

Tutkielman käsitteellisenä viitekehysenä toimivat oikeistopopulismien ja islamofobian käsitteet, joiden avulla aineistoa tarkastellaan. Tutkielmassa käytetystä kirjallisuudesta Wodak määrittelee oikeistopopulismien poliittisena ideologiana, joka pyrkii vetoamaan tavalliseen kansalaiseen ja halveksuu eliittiä. Oikeistopopulistiselle diskurssille ominaista on antimahanmuuttoasenteet sekä vallitseva poliittinen tyytymättömyys. Poliittisen tyytymättömyyden ja paikallisten haasteiden syiksi esitetään oikeistopopulistisessa ideologiassa tiettyjen ihmisryhmien edustajia. Syypäiden etsiminen aiheuttaa oikeistopopulistisessa politiikanteossa usein dikotomian meihin ja heihin.²

² Wodak 2015, 8

Greenin mukaan islamofobia koostuu useista ennakkoluuloista ja käsityksistä koskien islamin uskonnon edustajia. Islam nähdään määritelmän mukaan staattisena, muuttumattomana uskontona, jonka kaikkien edustajien ajatellaan jakavan täysin samat arvot. Muslimeihin suhtaudutaan usein turvallisuusuhkana, ja uskonnon ideologiaa pidetään lähtökohtaisesti kieron, eikä siinä nähdä samankaltaisuutta muiden uskontojen kanssa. Islamofobiaan liittyy myös käsitys siitä, että islamin perusarvot ovat arvokonservatiivisia ja uskonnon edustajat jopa torjuvat niin sanotut liberaalit arvot kuten vapaus, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus.³

Tutkimuksen lähestymistapana ja metodina toimii diskurssianalyysi, jonka avulla pyritään tutkimaan, miten puhe luo todellisuutta ja merkityksiä. Diskurssianalyysin keinoin tutkielmassa tutkitaan, minkälaista kuvaa europarlamentaarikkojen puheet luovat islaminuskoisista pakolaisista.⁴

1.4 Aineisto

Tutkielman aineistona toimii Euroopan parlamentin täysistuntojen keskustelut vuosilta 2014–2016, joihin sijoittuvat pakolaiskriisin akuuteimmat ajanjaksot. Tavoitteena tutkielmassa on saada kokonaiskuva siitä, minkälaista puhetta oikeistopopulistit ovat käyttäneet. Aineistosta on valikoitu pakolaiskriisiä käsittelevät täysistuntojen puheenvuorot, joista on mahdollista analysoida, tuotetaanko puheenvuoroissa islamofobiaa, ja jos tuotetaan, niin miten. Analysoitavat puheenvuorot rajataan englanninkielisiin puheenvuoroihin verkkosivujen kirjallisesti saatavista puheista niihin, joissa puhutaan pakolaiskriisistä, maahanmuutosta ja sen vaikutuksista Eurooppaan.

Aineistoksi on valikoitunut Euroopan parlamentin täysistunnot, sillä puheenvuorojen kesto tai pituutta ei ole rajattu, mikä mahdollistaa puheiden syvällisemmän analyysin. Puhujien mielipiteiden lisäksi on mahdollista analysoida puhujan esittämiä perusteluja mielipiteilleen, toisin kuin esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa, missä tiedon tulee olla mahdollisimman yksinkertaista ja tiivistettyä. Euroopan parlamentin verkkosivut mahdollistavat myös aiheen rajauksen hakukoneen avulla koskemaan juuri pakolaisdiskurssia, mikä helpottaa aineiston rajausta ja tulkintaa. Verkkosivuilla on saatavilla puheenvuorot niin tekstinä puhujan äidinkielellä kuin videolla suomeksi tulkittuna. Rajauksen ja tutkielman työllistävyyden helpottamisen vuoksi aineistoon rajataan kirjalliset puheenvuorot.

³ Green 2015, 12

⁴ Jokinen et al. 2016. Diskursiivinen maailma

2. AIEMPI TUTKIMUS

Oikeistopopulististen puolueiden suosion nousua ja islamin poliittista ja kulttuurista asemaa on tutkittu verrattain paljon viime vuosikymmeninä. Oikeistopopulistiselle politiikalle ominaista pelkoa ja kyynisyyttä on tutkittu jo itsessään paljon, mutta myös sen taipuvaisuutta islamofobiaan ja syypäiden etsimiseen on tutkittu. Heinischin, Mazzolenin ja Palgraven kirjassa *Understanding Populist Party Organisation: The Radical Right in Western Europe* (2016) tutkitaan populististen puolueiden vaikutusta poliittiseen keskusteluun, miten Euroopan oikeistopopulistiset puolueet järjestäytyvät ja mikä on organisaatioiden sisäinen dynamiikka. Klausenin *The Islamic Challenge: Politics and Religion in Western Europe* (2005) käsittelee islamin asemaa Euroopassa, uskonnon politisoitumista ja poliittisessa keskustelussa käytyä kulttuurien välistä esitettyä ristiriitaa ja konfliktia.

Aiempi tutkimus esittelee oikeistopopulistista ideologiaa ja toimintatapoja sekä sen yhteyksiä islamofobiaan. Tutkimus on osoittanut islamofobian olevan yhteiskunnallisesti tunnistettu ilmiö, jossa muslimeihin kohdistuu perusteettomia ennakkoluuloja ja pelkoja. Ennakkokäsitysten osoitetaan vaikuttavan muslimeihin suhtautumiseen ja pelon olevan oikeistopopulistisen retoriikan keskiössä maahanmuutto- ja pakolaisdiskurssissa. Islamofobiaa, muslimeihin suhtautumista ja asemaa Euroopassa on tutkittu verrattain paljon. Muun muassa Yilmaz Ferruh käsittelee kirjassaan *How the Workers Became Muslims: Immigration, Culture, and Hegemonic Transformation in Europe* (2016) muslimeihin Euroopassa liittyvää historiaa ja suhtautumista.

Yilmaz Ferruh yhdistää artikkelissaan "Right-wing hegemony and immigration: How the populist far-right achieved hegemony through the immigration debate in Europe" (2012) maahanmuuton kysymykset ja oikeistopopulistisen politiikan. Hän mukaansa keskeisimmät väitteet maahanmuuttoa koskien liittyvät käsitykseen siitä, että islaminuskoisesta maasta kotoisin olevat henkilöt eivät kykenisi sopeutumaan "läntisiin liberaaleihin arvoihin". Yilmazin mukaan keskustelussa asetetaan selkeä vastakkainasettelu "edistyneen lännen" ja "konservatiiviset arvot omaavien

muslimien” välille. Islamien usko ja islamilainen kulttuuri ovat usein keskustelun keskiössä.

Esitettyjen tutkimusten lisäksi Kyung Joon Han on tutkinut “Income Inequality, International Migration, and National Pride: A Test of Social Identification” (2013) miten maiden taloudellinen epätasa-arvo on vaikuttanut nationalististen ja populististen näkemysten kasvuun. Hänen tutkimuksensa mukaan kasvava taloudellinen epätasa-arvo ja nationalistiset ominaisuudet muodostuvat muiden sosiaalisten tapahtumien, kuten kasvaneen maahanmuuton, myötä.⁵ Maahanmuuton, kyynisyyden ja pelon teemat osoitetaan olevan toisiinsa yhdistyneitä tapahtumia myös Frederick Soltin tutkimuksessa *Diversionsary Nationalism: Economic Inequality and the Formation of National Pride* (2011). Tutkimukset osoittavat kansallisen poliittisen tilanteen vaikuttavan myös maan ulkopoliittikkaan.

Äärioikeistolaista politiikkaa Euroopassa ovat tutkineet myös Jean-Yves Camus & Nicolas Lebourg kirjassaan *Far-Right Politics in Europe* (2017), käsitellen äärioikeistolaisen politiikan historiaa ja nykytilannetta Euroopassa. Kirjassa käsitellään esimerkiksi syyskuun 11. päivän vaikutuksia politiikantekoon, muslimeihin suhtautumiseen sekä islamofobian kasvuun. Tutkimusta paikallisesta äärioikeistosta ja islamofobiasta on tehnyt Peter Hervik kirjassaan *The Annoying Difference: The Emergence of Danish Neonationalism, Neocracism and Populism in the Post-1989 World* (2011). Kirjassa esitellään äärioikeistolaista ideologiaa, islamofobian piirteitä ja muslimien kohtaamia vihamielisiä asenteita eletyssä elämässä.

⁵ Han 2013, 502

3. DISKURSSIANALYYSI

Tutkimuksen metodi on diskurssianalyysi, jonka avulla tutkitaan minkälaista todellisuutta kieli ja kielenkäyttö luovat. Diskurssianalyysi on tutkimusmetodin melko joustava, tieteenrajat ylittävä analyysitapa, jonka huomio keskittyy tutkimaan, mitä kielellä tehdään ja miten kielenkäyttö vaikuttaa ympäröivään maailmaan. Diskurssianalyysi tutkii, miten kielenkäyttö vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin, ja miten se voi luoda sosiaalista todellisuutta.⁶ Diskurssianalyysin avulla on mahdollista tutkia Euroopan parlamentin jäsenten puheita ja sitä, mitkä puheen ominaisuudet tuottavat islamofobiaa. Metodia käytetään, sillä sen avulla voidaan havainnoida, minkälaisia kuvia puheet konstruoivat pakolaisista 2014–2016 pakolaiskriisin aikaan europarlamentaarikoiden toimesta. Metodien avulla pyritään myös selvittämään, minkälaisia merkityksiä europarlamentaarikot luovat islaminuskaisista pakolaisista.

Diskurssianalyysi poikkeaa muista metodeista sillä, että sen tarkka rajaaminen tietyt ominaisuudet sisältäväksi tutkimusmenetelmäksi ei ole mielekästä. Menetelmän hyödyllisimmät puolet saadaan käyttöön, kun se mielletään jopa väljänä teoreettisena viitekehyksenä, joka sallii käyttäjälleen erilaisia tapoja tarkastella ja soveltaa menetelmää.⁷ Analyysi on ensisijaisesti empiirinen ja kohdistuu arkipäiväiseen, luonnolliseen kielenkäyttöön, tulkiten erityisesti sitä, miten kieltä käytetään ja minkälaisilla sanavalinnoilla luodaan ympärillä olevaa todellisuutta. Se ei ole yksi monoliittinen metodi, vaan ennemmin sosiaalisen todellisuuden tutkimisen suuntautuminen, jolla tutkitaan kielenkäytön kautta sosiaalista maailmaa, sen ilmiöitä ja kielenkäyttöä.⁸

Diskursiivisen menetelmän ytimessä on käsitys siitä, että ympäröivä maailma ei ainoastaan luo sanoille merkitystä, vaan nimenomaan sanat joita, käytetään, luovat todellisuutta ja sosiaalisia merkityksiä. Esimerkiksi sanojen kuten esimies, palomies ja työmies käyttäminen ovat vakiintuneet suomen kielessä kuvaamaan tiettyjä

⁶ Pälli 2020, 374

⁷ Jokinen et al. 2016, Diskursiivinen maailma

⁸ Pälli 2020, 374

työtehtäviä tai ammatteja, ammatinharjoittajan sukupuolesta huolimatta. Vaikka sana on vakiintunut käytössä, se silti luo todellisuutta siitä, minkälaisissa tehtävissä miesten oletetaan toimivan, ja joissa naiset ovat lähinnä poikkeus. Tätä kutsutaan hierarkkiseksi dikotomiaksi.⁹

Kieli ei ole ainoastaan viestiä subjektilta toiselle, vaan kielenkäyttö itsessään rakentaa maailmaa, luo sille merkityksiä ja muuntaa elämämme sosiaalisen todellisuuden ominaisuuksia.¹⁰ Pälli kuvaa diskurssianalyysin tavoitteena olevan juuri kielen säännönmukaisuuksien yhdistäminen sosiaalisen toiminnan ja kontekstin säännönmukaisuuksiin, jossa kielen tulkinta yhdistetään sosiaalisen toiminnan tarkasteluun.¹¹ Kielen käyttöä seuraavaa sosiaalisen maailman merkityksellistämistä kuvataan konstruomalla eli luomalla merkityksiä asioille, joista puhumme tai kirjoitamme. Konstruktiiivinen ajattelu sisältää käsityksen siitä, että käyttämämme kielen tai kielenkäytön ei automaattisesti oleteta olevan kuva todellisuudesta, eikä sen ajatella heijastavan yksiselitteisesti todellisuutta.¹²

Metodi on yksinkertaisten ja jopa mustavalkoistenkin kuvausten sijaan kiinnostunut tutkimaan, miten ympärillä olevaa maailmaa rakennetaan ja on rakennettu puheen avulla. Analyysi voi kohdistua puhutun kielen lisäksi myös kirjoitettuun kieleen sekä visuaaliseen todellisuuden rakentamiseen. Erityisen hyvin diskurssianalyysi soveltuu sellaisten ilmiöiden tutkimiseen, jossa pyritään ymmärtämään yhteiskunnallista ja kulttuurista keskustelua ja kielen roolia ymmärryksen tuottajana.¹³ Diskurssianalyysi ei keskity tutkimaan, minkälainen joku asia tai ilmiö on, vaan siihen miten asiat ja niiden käsitykset ovat rakentuneet sellaisiksi kuin ovat. Käytännössä kielenkäytön ei oleteta kuvaavan todellisuutta sellaisenaan, vaan rakentavan todellisuutta niin, että todellisuus on vain osin sellaista kuin kieli kuvaa sen olevan.¹⁴

Koska diskurssianalyysi on niin laaja ja monipuolisesti eri tutkimuksiin käyvä analyysitapa, sen käytön erittely etenkin oman tutkimuksen kannalta luo runkoa sille, mitä tutkitaan ja miten metodologia käytetään. Diskurssianalyysissä käytetään analyysin kohteena erityisesti merkityksiä ja merkityksen tuottamistapoja. Tässä tutkimuksessa huomio kohdistuu europarlamentaarikkojen puheisiin ja siihen, minkälaista todellisuutta ja merkityksiä ne luovat pakolaiskriisin pakolaisille, joista enemmistö oli islaminuskoisia miehiä. Analyysiä tehdessä korostuu erityisesti kielenkäyttö ja sanavallinnat luovat todellisuutta ja merkityksiä pakolaisista ja pakolaiskriisistä yleisesti. Yleinen diskurssianalyysin merkitysten ja merkitysten tuottamisen tapoja kuvaava käsite on selonteko, englanniksi *account*, joka tarkoittaa asioiden kuvaamisen lisäksi sitä, että

⁹ Jokinen et al. 2016, Diskursiivinen maailma

¹⁰ Jokinen et al. 2016, Diskursiivinen maailma

¹¹ Pälli 2020, 375

¹² Jokinen et al. 2016, Diskursiivinen maailma

¹³ Pälli 2020, 376

¹⁴ Jokinen et al. 2016, Diskursiivinen maailma

ihmiset puheellaan merkityksellistävät maailmaa tekemällä siitä selkoa eri tavoin. Selonteossa ihmiset luovat sanavalinnoillaan todellisuutta ja antavat perusteluja omalle toiminnalleen¹⁵

Kielenkäytön ei oleteta paljastavan toimijoiden mielipiteitä, asenteita tai puheensa tavoitteita, vaan diskurssianalyysin avulla voidaan tutkia, mitä tietty kielenkäyttö ”paljastaa” puhujasta itsestään. Diskurssianalyysin tavoitteena on siis ottaa käsittelyyn toimijoiden tavat kuvata tiettyjä ilmiöitä ja analysoida kielenkäyttöä ja mitä seurauksia kielenkäytöllä on. Europarlamentaarikoiden puheenvuoroja tutkiessa erityinen huomio diskurssianalyysin näkökulmasta tulee olla siinä, minkälaista maailmaa puhujat rakentavat pakolaisista ja pakolaiskriisistä sekä mitä asioita puheenvuoroissa tehdään ymmärrettäväksi. Täysistuntojen puheenvuorot ovat etukäteen harkittuja, joten on oletettavissa, että tietyt sanavalinnat ja kielenkäyttö ovat harkittuja ja pyrkivät luomaan aiheesta puhujan tahdon mukaista kuvaa.¹⁶

Aineiston sisältäessä europarlamentaarikoiden puheenvuoroja Euroopan parlamentin keskusteluissa on merkittävää huomioida, että poliitikkojen puhe on erityisessä valta-asemassa tuotettua, ja poliitikkojen kielenkäyttö itsessään on politiikan tekoa. Poliitikot ovat yhteiskunnan eliittiä, ja heidän jakamiaan näkemyksiä ja mielipiteitä jaetaan useissa eri asiayhteyksissä. Heidän auktoriteetti- ja valta-asemansa vuoksi heidän näkemyksensä otetaan usein tavallista kansalaista vakavammin huomioon. Sillä, minkälaista maailmaa he puheellaan luovat, voi olla hyvin konkreettisia vaikutuksia ympärillä olevaan yhteiskuntaan ja sen asenteisiin. Europarlamentaarikot eivät tuota puhetta neutraalissa ympäristössä, vaan he asemansa vuoksi saavuttavat hyvin laajan kuulijakunnan.¹⁷

Pällin mukaan kielenkäyttö ei ole mustavalkoisesti pelkkää puhetta, jota tuotamme, vaan sillä on vaikutusta ympärillä oleviin ihmisiin ja maailmaan ja voidaan sen vuoksi nähdä toimintana ja tekoina, joilla on usein myös todellisuutta muuttavaa vaikutusta. Kielenkäytöllä, sanavalinnoilla ja retoriikalla on seurauksellisia vaikutuksia ympäristöönsä, minkä vuoksi puheen tuottavia ominaisuuksia tutkimalla on mahdollista selvittää, minkälaista maailmaa rakennetaan.¹⁸ Erityisessä huomiossa diskurssianalyysiä tehdessä ovat dialogisen ja sosiaalisen todellisuuden suhde kielenkäyttöön ja puheen tuottamiseen, jolloin tutkitaan kieltä todellisuuden sosiaalisen rakentumisen välineenä. Diskurssianalyysissä kielenkäytöstä tehdään sosiaalista tulkintaa.¹⁹

¹⁵ Jokinen et al. 2016, Merkitykset ja merkitysten tuottamisen tavat

¹⁶ Jokinen et al. 2016, Kielenkäyttö toimintana

¹⁷ Jokinen et al. 2016, Poliitikkojen puheet puntarissa

¹⁸ Pälli 2020, 377

¹⁹ Pälli 2020, 406

4. ISLAMOFOBIA

Vaikka islamofobia on niin mediassa kuin tutkimuskirjallisuudessakin käytetyin termi kuvaamaan muslimeihin kohdistuvia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita, ei käsitettä ole laillisissa instituutioissa virallistettu. Termi on tutkijoidenkin kesken kiistelty ja kohdannut kritiikkiä sen islamin uskontoon kohdistuvasta konnotaatiosta. Tutkijoiden mukaan enemmistö käsitteen määrittelemästä pelosta ja suvaitsemattomuudesta kohdistuu juuri muslimeihin, ei varsinaisesti uskontoon ja sen oppiin, vaan uskonnon edustajiin. Termille on esitetty vaihtoehtoisia käsitteitä kuten muslimofobia, anti-islamismi, anti-muslimismi, rasismi, suvaitsemattomuus muslimeja kohtaan ja muslimiviha. Käsitteissä korostetaan juuri uskonnon edustajia käyttämällä termiä "muslimi" "islamin" sijaan, näin kohdistuen huomion siihen, miten ennakkoluulot vaikuttavat muslimeihin suhtautumiseen. Eri käsitteillä voi olla myös eri käyttötarkoituksia riippuen diskurssin kontekstista.²⁰

Kirjallisuudessa Esposito kuvaa, miten islamofobia määritellään usein suvaitsemattomuutena, syrjintänä, perusteettomana pelkona ja rasismina muslimeja ja islamin uskontoa kohtaan.²¹ Green teoksessaan *The Fear of Islam: An Introduction to Islamophobia in the West* esittelee kahdeksan islamofobialle tunnuksenomaista piirrettä Cesari yhtyy Greenin väitteeseen ja kuvaa, miten koko Lähi-Idän yhteiskuntarakenne, kulttuuri, politiikka ja uskonnon harjoittaminen yhdistetään yhdeksi negatiiviseksi kuvaukseksi islamista.²² Islamia ei nähdä moninaisena, eri arvoja ja mielipiteitä sisältävänä uskontona, johon lukeutuu useita eri maailmakuvia ja ideologioita. Oletus on, että kaikki uskonnon edustajat ajattelevat ja uskovat samalla tavalla uskonnon oppeihin. Ennakkoluulo islamin yhtenäisyydestä näkyy siinä, miten yksittäisistä tapauksista vedetään johtopäätös, että se koskee kaikkia muslimeja. Esimerkiksi muslimien

²⁰ Cesari 2013, 746

²¹ Esposito 2011, 4

²² Cesari 2013, 747

tekemät väkivallanteot päätellään olevan ominaisia kaikille muslimeille, eikä niitä nähdä poikkeuksina uskonnollisen yhteisön sisällä.²³ Toisin kuin esimerkiksi kristinuskoa tarkasteltaessa mediassa ei törmää kannanottoihin, joiden mukaan yhden kristityn tekemän väkivallanteon perusteella kaikki kristityt olisivat väkivaltaisista.²⁴

Toinen keskeinen islamofobian ominaisuus on käsitys islamin toiseudesta ja sen arvojen täydellisestä erillisyydestä muiden uskontojen arvomaailmoihin nähden. Islamin ei uskota jakavan mitään samoja ydinarvoja kuin esimerkiksi kristinusko ja juutalaisuus tai länsimainen kulttuuri ylipäänsä.²⁵ Sen ei myöskään uskota kykenevän sopeutumaan tällaisiin arvoihin, vaan peräti torjuu muihin uskontoihin liitettävät arvot kuten vapauden ja suvaitsevaisuuden. Käsitys länsimaisista arvoista on kuitenkin tulkinnanvarainen, sillä niillä yleensä viitataan arvoliberaaleihin arvoihin kuten suvaitsevaisuus, uskonnon- ja sananvapaus sekä demokratia. Muslimeja käsittelevässä diskurssissa arvoja usein sovelletaan niiden käyttäjälle sopiviksi. Suvaitsevaisuus harvoin ylittää islamin arvomaailman hyväksymiseen asti, ja etenkin länsimaiden sekularisaation myötä uskonnon esiintymiseen julkisessa tilassa suhtaudutaan varauksellisesti.²⁶

Cesarin mukaan islamin arvojen takapajuisuutena pitäminen on yksi rasismin muoto, jossa korostetaan uskonnon arvojen erillisyyttä ja erilaisuutta erityisesti "länsimaisiin arvoihin" verrattuna. Rasismiin liittyy käsitys tietynväristen ihmisten huonompiarvoisuudesta, ja käsitys "meistä" kulminoituu vahvasti valkoisten kristittyjen ympärille.²⁷ On kiinnostavaa pohtia, voidaanko muslimit nähdä osana oikeistopopulistien käsitystä "meistä", vaikka he irrottautuisivat uskonnostaan ja tunnustaisivat julkisesti elävänsä sekulaarien arvojen mukaan. Esposito kuvaa muslimeihin kohdistuneita ennakkoluuloja kulttuuriseksi rasismiksi, joka esiintyy uskonnon ja etnisyyden yhdistämisenä monoliittiseksi ryhmäksi, jonka jäsenissä ei kyetä näkemään vaihtelevuutta ja yksilöllisyyttä. Ihmisryhmän nähdään jakavan täysin samat arvot, vailla tilaa arvojen ja ihmisten moninaisuudelle.²⁸

Kolmantena ominaisuutena islamofobiaan liittyy olennaisesti käsitys islamin ala-arvoisuudesta verrattuna muihin uskontoihin.²⁹ Islamia ei nähdä ainoastaan erilaisena verrattuna länsimaiseen kulttuuriin ja arvoihin, vaan siihen suhtaudutaan alempiarvoisena ja huonona. Uskonnon ajatellaan olevan barbaarinen, irrationaalinen ja seksistinen verrattuna sivistyneeseen, valistuneeseen ja tasa-arvoiseen länteen.

²³ Ferruh 2016, 16

²⁴ Green 2015, 12

²⁵ Ferruh 2016, 17

²⁶ Green 2015, 13-14

²⁷ Cesari 2013, 747

²⁸ Esposito 2011, 6

²⁹ Ferruh 2016, 18

Ennakkoluuloon liittyy oletus siitä, että uskonnonvapaudella tai uskontojen monimuotoisuudella ei ole tilaa islamissa.³⁰

Useissa islamiin liittyvissä keskusteluissa tulee esille neljäs islamofobialle ominainen käsitys islamista ja islaminuskoisista jonkinlaisena vihollisena, joka edustaa väkivaltaa, vihamielisyyttä ja aggressiivisuutta.³¹ Puhuttaessa muslimeista turvallisuuskysymys nostetaan etenkin poliittisessa diskurssissa herkästi esiin. Argumenteissa vedotaan vapaasti matkustavien muslimien olevan kansallinen turvallisuusuhka, johon valtion tulisi jollakin tavoin "valmistautua".³² Etenkin syyskuun 11. päivän³³ Uskonnon edustajiin ei liitetä Espositon mukaan ainoastaan uskontodiskurssia, vaan keskusteltessa muslimeista esille nousee usein lisäksi teemoja kuten naisten oikeudet, integraatio, monikulttuurisuus ja poliittiset uhkakuvat. Toisin kun esimerkiksi kristinuskoa tarkastellessa keskitytään usein juuri uskonnon ominaisuuksiin ja dogmeihin, niin muslimien tarkastelu johtaa hyvin laajoihin keskusteluihin juuri turvallisuudesta.³⁴

Islamiin yhdistetyn aggressiivisuuden ja väkivaltaan sekä terrorismiin taipuvaisuuden ei koeta olevan yhteensopivia lännen kanssa, ja ennakkoluulo näkyy valtiollisissa järjestelmissä muslimien tarkassa seulonnassa esimerkiksi lentokentillä. Neljäntenä ominaisuutena on käsitys islamista manipuloivana uskontona, esittäen muslimien olevan epäilyttäviä heille ominaisen kierouden vuoksi. Muslimien nähdään nojautuvan uskontoonsa strategisen, sotilaallisen tai poliittisen edun toivossa. Erityisesti pelko liitetään Sharia-lakiin, joka nähdään islamin arvojen ohjenuorana. Myös käsitys jihadista on tulkittu virheellisesti olevan periaatteellinen uskonsotaan kehottava käsite, vahvistaen stereotypiaa siitä, että väkivalta ja sota olisivat uskonnon dogmin keskeisiä ominaisuuksia.³⁵

Viidentenä islamofobian ominaisuutena esiintyy käsitys islamista manipuloivana, epäilyttäviä arvoja edustavana uskontona, jonka edustajat ovat ovelia ja petollisia. Oletusten mukaan uskonnon edustajat luottavat uskontoon, josta he samaan aikaan pyrkivät saamaan jonkinlaista poliittista hyötyä. Muslimit nähdään ensisijaisesti uskontonsa edustajina, ei esimerkiksi tietyn maan kansalaisina. Usein julkisessa tilassa heihin suhtaudutaan juuri uskontonsa ja kulttuurisen taustansa edustajina eikä itsenäisinä yksilöinä, joilla on muita ominaisuuksia elämässään kuin pelkkä uskonto.³⁶ Heidän nähdään myös olevan ensisijaisesti uskollisia uskonnolliselle

³⁰ Green 2015, 13-14

³¹ Green 2015, 15

³² Ferruh 2016, 2

³³ Cesari 2013, 748

³⁴ Esposito 2011, 4

³⁵ Green 2015, 15

³⁶ Ferruh 2016, 4-5

yhteisölleen, ummalle, kuin kotimaalleen, vaikka todellisuudessa muslimiyhteisön merkitys on uskonnon edustajille samankaltainen ³⁷

Kuudennen ominaisuuden mukaan rasistinen syrjintä muslimeja kohtaan on tavanomaista ja usein yhteiskunnallisessa keskustelussa lähes hyväksyttävää. Uskonnon ja sen edustajien kritisoimiseen ei puututa huolimatta puheiden stereotyyppisistä ennako-oletuksista. Muslimien kohtaamaan rasismiin ja ennakkoluuloihin ei kiinnitetä samalla lailla huomiota kuin muihin yhteiskunnan kehityskohtiin.³⁸ Tähän liittyen seitsemäntenä piirteenä pidetään sitä, miten muslimeihin kohdistuvaa kohtuutontakin kritiikkiä pidetään yleisesti hyväksyttävänä ja sallittuna julkisessa tilassa. Islamin arvoja ja harjoitteita tulee saada arvostella, mutta muslimit itse eivät saa kritisoida keskustelun olevan sosiaalisesti hyväksyttävää, ja jopa muuten ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa ajavat tahot voivat syyllistyä anti-islam-keskustelun hyväksymiseen. Muslimien kohtaamaan syrjintään ei suhtauduta vakavasti tai pyritä korjaamaan islamofobisten puheiden sisältämiä asiavirheitä. ³⁹

Ratkaisevaksi käännekohdaksi islamofobian vakiintumisessa länsimaiseksi puheenaiheeksi on noussut vuonna 2001 tapahtunut syyskuun 11. päivän terrori-isku New Yorkin World Trade Center -torneihin. Tutkimukset korostavat, että muslimeihin kohdistunut diskurssi ei ole sattumalta vakiintunut keskustelukulttuuriin juuri 2000-luvulla. Poikkeuksellisen tuhoisien terrori-iskujen saama huomio ja poliitikkojen reaktio niihin ovat olleet merkittävässä asemassa luomaan muslimeista turvatonta kuvaa.⁴⁰ Vuoden 2001 syyskuun 11. päivän Pelko ei kulminoidu ainoastaan kulttuurisesti eri alueelta tuleviin ihmisiin, vaan myös arvaamattomaan uskontoon, jonka oppien uskotaan saavan uskonnon edustajat tekemään terrori-iskuja. Itse sana ”terrori-isku” on liitetty julkisessa keskustelussa hyvin vahvasti juuri islaminuskoisten henkilöiden tekemiin iskuihin, eikä samanlaisia vastaavia iskuja tuomita julkisesti terrori-iskuiksi. Norjassa Anders Breivikin tekemä hyökkäys vasemmistonuorten leirille vuonna 2011 ei ole samalla lailla julkisessa keskustelussa tuomittu terrori-iskuksi, vaikka Breivik oli julkisesti konservatiivikristitty ja murhasi suunnitelmallisesti useita ihmisiä.⁴¹

Cesari jatkaa kuvaamalla muslimeihin kohdistuvien asenteiden yltävän myös kansallisella tasolla siihen, minkälaisina yhteiskunnan jäseninä heidät nähdään. Eri-tyisesti poliittisella kentällä oikeistopopulistiset puheenvuorot korostavat, miten muslimimaista tulleet maahanmuuttajat ovat ainoastaan taloudellinen taakka valtiolle, eikä heitä nähdä mahdollisuutena maan talouden ja työllisyyden parantamiselle. Sen sijaan maahanmuuttajiin yhdistetään yleisesti negatiivisia piirteitä kuten

³⁷ Esposito 2011, 10

³⁸ Green 2015, 16

³⁹ Green 2015, 17-18

⁴⁰ Esposito 2011, 4-5

⁴¹ Cesari 2013, 749

rikollisuus, laittomuus, väkivalta, huumeet, radikalismi, fundamentalismi ja konflikti sekä kyvyttömyys integroitua yhteiskuntaan.⁴² Myös tutkimustulokset tukevat tätä kehitystä ja osoittavat miten negatiiviset asenteet muslimeja kohtaan ovat kasvaneet jo viidessä vuodessa merkittävästi.⁴³

Islamofobiaa esiintyy muslimien arjessa tavanomaisissa tilanteissa, kuten syrjintänä työmarkkinoilla, hyökkäyksiä moskeijoihin tai muihin kiinteistöihin, huivin käytön kieltämisenä tai oletuksina konservatiivisesta arvomaailmasta. Se voi esiintyä epäileväisyytenä, tuijottamisena, torjumisena tai stigmatisoimisena.⁴⁴ Islamofobialla on monitahoisia vaikutuksia uskonnon edustajien elämiin, ja he jäävät herkästi yhteiskunnan ulkopuolelle kokien, että heitä ei arvojen ja kulttuurinsa vuoksi hyväksytä sellaisenaan tasavertaisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Integraatiolla perustellaan tarve maahanmuuttajien arvojen täydelliselle mukautumiselle isäntämaahan, sivuuttaen sen vaativan heitä luopumaan identiteetistään täysin. Yhdistettynä perusteelliseen epäluottamukseen ja epäluuloon muslimiväestöä kohtaan, tilanne johtaa siihen, että yhteiskuntaan muodostuu useita valtaväestöstä irrallisia yhteisöjä ja kulttuureita, jotka eriytymisensä vuoksi etäännyvät valtaväestöstä yhä enemmän.⁴⁵

⁴² Cesari 2013, 749

⁴³ Cesari 2013, 753

⁴⁴ Esposito 2011, 9

⁴⁵ Esposito 2011, 13

5. OIKEISTOPOPULISMI

Oikeistopopulismi määritellään poliittiseksi ideologiaksi, joka torjuu vallalla olevan poliittisen konsensuksen ja yleensä yhdistää antielitismien ja vapaan markkinatalouden. Ilmiö tulkitaan populismiksi, sillä se pyrkii vetoamaan tavalliseen kansalaiseen ja halveksuu eliittiä.⁴⁶ Oikeistopopulismien suosion nousuun on vaikuttanut kansalaisten pettymys eliitin kyvyttömyyteen luoda yhteiskuntaan turvaa ja vaurautta, mikä on tehnyt heistä kyynisiä ja vieraantuneita politiikasta. Eliitin kyvyttömyys vastata kansalaisten toiveisiin on johtanut kasvavaan pessimismiin, ahdistukseen ja tyytymättömyyteen, joka voidaan nähdä osasyynä oikeistopopulismien suosion nousuun läntisessä Euroopassa.⁴⁷ Niin vasemmistolaiselle kuin oikeistolaisellekin populismille ominaista on käsitys yhteiskunnan jakautumisesta kahteen homogeeniseen ja antagonistiseen ryhmään: viattomiin ja puhtaisiin ihmisiin sekä korruptoituneeseen eliittiin. Poliittikka nähdään kansan yleisen tahdon ilmaisuna, minkä vuoksi dikotomia hyvään ja pahaan, meihin ja heihin ovat keskeisiä piirteitä.⁴⁸

Salmelan mukaan oikeistopopulististen puolueiden vaalisuosiota ennustavat eniten äänestäjien antimaahanmuuttoasenteet sekä poliittinen tyytymättömyys. Toisijaisiksi ominaisuuksiksi jäävät nationalistiset aatteet, sosiaalinen eristäytyneisyys sekä protestiaänestäminen. Tunteet ovat merkittävässä roolissa oikeistopopulistisia puolueita äänestettäessä, ja vieraiden asioiden, kuten vähemmistöryhmien, ja taloustilanteen heikkenemisen pelko ja uhka ohjaavat merkittävästi äänestäjiä päätöksissään.⁴⁹ Salmela esittää väitteen, jonka mukaan erityisesti pelko ja epävarmuus koettuina tietynlaisissa sosiaalisissa olosuhteissa voivat johtaa vihan ja paheksunnan tunteisiin. Usein nämä tunteet ovat tulosta tukahdutetusta häpeästä, jota kuitenkin

⁴⁶ Liang 2007, 5

⁴⁷ Wodak 2015, 7

⁴⁸ Wodak 2015, 8

⁴⁹ Salmela & von Scheve, 2017, 4-5

pyritään kohdistamaan pois päin henkilöstä itsestään muihin, tässä kontekstissa esimerkiksi pakolaisiin.⁵⁰

Kirjallisuudessa esitetään väite, jonka mukaan populismin määritelmään tulee kuulua kolme ominaispiirrettä sen ollakseen populismia; käsitys kansasta, eliitistä sekä yleisestä tahdosta.⁵¹ Käsitys kansasta tulee jo itsestään populismin termistä, joka perustuu latinankieliseen sanaan *populus*, kansa. Usein populistista retoriikkaa käyttävät poliitikot vetoavatkin puheissaan kansan tahtoon ja poliitikkojen velvollisuuden vastata kansalle toiminnastaan. Populismin ajatus siitä, että demokratian tulisi kuvastaa aidosti kansan tahtoa voidaan soveltaa niin oikeisto- kuin vasemmistolaiseenkin politiikantekoon. Populistisille puolueille on mahdollista myös kieltäytyä identifioitumasta liikaa tietyn poliittisen suuntauksen, vasemmistolaisen, keskustalaisen tai oikeistolaisen arvoihin, ja näin väittää edustavansa enemmistön kantaa. Käsitys enemmistön, kansan ja ”meidän” edustamisesta on täysin populistien itse määrittelemä ryhmä, jonka kokoonpano on heidän mieliensä mukainen.⁵²

Populistiselle politiikanteolle haastavaa on tasapainotella samaan aikaan epätavallisen ja järjestelmänvastaisen, mutta kuitenkin toimia virallisena ja legitiiminä poliittisessa järjestelmässä toimivana tekijänä. Populistit arvostelevat eliittiä voimakkaasti, mutta eivät kuitenkaan vastusta liberaalin demokratian järjestelmää itsessään, toimien koko ajan aivan kuin kahden tulen välissä.⁵³ Oikeistopopulistinen politiikka toimii alituisen ristiriidan läsnä ollessa, saavuttaen politiikanteossaan tasapainon toistuvien skandaalien tai dramatisoinnin kautta. Populistinen politiikka pyrkii luomaan jännitettä eri kysymysten välille saavuttaakseen puolueelleen tukea ja suosiota sekä tuomitsemalla jyrkästi heille epäsuotuisaa politiikantekoa. Vastakkainasettelun luominen hyödyttää myös populististen puolueiden johtajia, jotka usein nostetaan ongelmanratkojan rooliin ratkaistessaan ongelmia, jotka he usein ovat itse luoneet vastakkainasettelullaan. Puolueen johdon esittäytyessä käytännönläheisenä tilanteiden selvittäjinä heillä on konkreettista näyttöä puolueen saavutuksista, mikä voi johtaa äänestäjien itsevarmuuteen valitsemastaan puolueesta.⁵⁴

Oikeistopopulistiselle politiikalle ominaista on tarkoituksellinen skandaalien lietsominen loukkaamalla julkisesti hyväksytyjä normeja ja näin saavuttaen suurta mediahuomiota. Provokatiivisten lausuntojen antaminen ja vastakkainasettelun luominen aiheuttavat usein julkisessa tilassa lumipalloefektin. Media kokee välttämättömäksi raportoida poliitikkojen asiattomia lausahduksia, ja näin tahtomattaan luo kysymykselle valtavasti tilaa ja huomiota. Skandaalin syntyessä julkinen keskustelu keskittyy hyvin vahvasti poliitikon haluaman aiheen ympärille ja vie median ja kansan

⁵⁰ Salmela & von Scheve, 2017, 8

⁵¹ Liang 2007, 5

⁵² Wodak 2015, 8

⁵³ Hainsworth 2016, 9

⁵⁴ Wodak 2015, 11

huomiota pois muilta tärkeiltä uutisilta. Etenkin sosiaalisessa mediassa vastaavat skandaalit saavat ihmiset reagoimaan äärimmäisen nopeasti ja ottamaan kantaa esitettyyn aiheeseen keskittäen kaiken huomion käsillä olevaan asiaan.⁵⁵ Esimerkiksi vuoden 2023 keväällä Suomen parlamenttivaalien aikaan nousi kohu, kun Perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purra esitti eräässä vaalipaneelissa kulttuurin olevan yhteiskunnan luksuspalvelu. Toteamus aiheutti valtavan vastareaktion, ja muun muassa Instagram täyttyi vaikuttajista, jotka ottivat aiheeseen kantaa ja arvostelivat Purran lausuntoa jyrkästi. Kohu toi muutenkin politiikantäyteiseen mediatilaan lisähuomiota Perussuomalaisille ja myötävaikutti menestykseen vaaleissa.

Kirjallisuus kuvaa, miten antimuslimi-retoriikka on kuulunut olennaisesti oikeistopopulististen puolueiden kampanjointiin ja etenkin ristiriitainen teeskennelty vapautumispolitiikka liittyen musliminaisten oikeuksiin.⁵⁶ Puolueet kampanjoivat äänekkäästi musliminaisten ”oikeuksien” puolesta, tavoitteena vapauttaa heidät alistavan uskonnon takapajuisista vaatimuksista esimerkiksi hunnun ja burqan käytön suhteen. Huivin käyttöä ei nähdä vapaaehtoisena valintana edustaa omaa uskoa ja kulttuuria, vaan naisten ajatellaan olevan tukahdutettuja, puolustuskyvyttömiä ja riskissä radikalisoitua terrorismiin. Puolueiden mielestä alistaviin uskonnon vaatimuksiin tulisi vastata kieltämällä naisiin kohdistuvat säännökset ja huntujen käyttö kokonaan ymmärtämättä uusien säädösten kontrolloivan naisia yhä enemmän, ei vapauttavan heitä.⁵⁷

5.1. Oikeistopopulistiset diskurssit

Oikeistopopulististen puolueiden suosio on ollut tasaisessa nousussa viimeiset vuodet, ja useat puolueet sekä liikkeet ovat nousseet marginaalista osaksi tavanomaista politiikan kenttää Euroopassa.⁵⁸ Populistipuolueiden vaihtoehtoiset ratkaisut politiikassa ovat vedonneet äänestäjiin, ja niiden kannattajakunta on vakiintunut ja vankistunut. Oikeistopopulistien poliittisessa puheessa usein normalisoituneita aiheita ovat nationalistinen, muukalaisvihamielinen, rasistinen ja antisemitistinen retoriikka, joita liikkeen edustajat käyttävät poliittisissa puheenvuoroissaan ja linjanvedoissaan.⁵⁹ Niin Suomessa kuin muissakin Euroopan maissa ja Euroopan unionissa on havaittavissa populististen oikeistopuolueiden suosion nousu, ja vaihtoehtoisen politiikan kannatus on nousussa.⁶⁰ Wodakin mukaan rotu, maahanmuutto, kansallinen

⁵⁵ Wodak 2015, 19

⁵⁶ Hassani 2024, 58

⁵⁷ Wodak 2015, 22

⁵⁸ Hainsworth 2016, 8

⁵⁹ Hainsworth 2016, 5 & 9

⁶⁰ Wodak 2015, Johdanto

identiteetti, sosiaalinen epätasa-arvo ja hyvinvointi ovat keskeisessä roolissa oikeistopopulistisissa diskursseissa.⁶¹

Oikeistopopulistisille diskursseille ominaista on pelko; muutoksen pelko, globalisaation pelko, hyvinvoinnin menetyksen pelko, ilmastonmuutoksen tuoman poliittisen toimintatavan muutoksen pelko, pelko muuttuvista sukupuolirooleista. Wodakin mukaan oikeistopopulistisissa diskursseissa melkein minkä vaan yhteiskunnassa tapahtuneen muutoksen voi nähdä uhkana "meille". "Me" on subjektiivinen käsitys tietynlaisesta homogeenisestä ihmisryhmästä tarkoin varjellun reviirin sisällä ja sisältää myös vahvasti käsityksen toisesta, "ne"-ryhmästä.⁶² Dikotomiaa käytetään hyväksi retoriikassa, suostuttelun keinoissa ja lausunnoissa luomaan vastakkainasettelua erilaisten ryhmien, kuten etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen, ja valtauskonnon ja -väestön välille.⁶³

Wodakin mukaan oikeistopopulistisen diskurssin määrittelyyn tulee käyttää kolmea olennaisinta elementtiä, jotka tunnustetaan valtaosassa kirjallisuutta. Ensimmäisenä on käsitys kansasta keskeisenä yhteisönä, joka rajoittuu usein tietyn maan asukkaisiin, joista jäsentyy "puhdas" yhteisö keskeisellä asemalla. Kansa esitetään populistisessa retoriikassa yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa ei esiinny juurikaan vaihtelua tai moninaisuutta. Toisena elementtinä esitetään käsitys vastakkaisesta ryhmästä "toisia", esimerkiksi eliitistä, vähemmistöstä tai maahanmuuttajista. Käsitys vieraasta "toisesta" on olennainen osa sisäänpäin kääntynyttä kansaa, joka jättää ulkopuolelleen demonisoidun "toisen".⁶⁴ Kolmantena elementtinä on tarkoituksellinen ja järjestelmällinen etäisyyden luominen "toisen" kanssa, kontekstista riippuen eliitin, muslimien tai maahanmuuttajien kanssa.⁶⁵ Käsitystä kahden ryhmän, "meidän" ja "heidän" välisestä vastakkainasettelusta pidetään keskeisenä oikeistopopulistisen diskurssin ominaispiirteinä.⁶⁶

Tietynlaisen muutoksen pelon ilmapiirin lisäksi oikeistopopulistisille diskursseille ominaisia ovat karismaattiset johtajahahmot sekä aggressiivinen retoriikka, jolla pyritään vaikuttamaan potentiaalsiin äänestäjiin herättämällä voimakkaita tunteita.⁶⁷ Kuitenkaan nämä elementit eivät ole oikeistopopulistisen ilmiön keskeisimmät piirteet, vaan liikehdinnän keskiössä ovat liikkeen ajamat ideologiat ja poliittiset näkemykset. Oikeistopopulistisia diskursseja tutkittaessa ei siis keskitytä yksinomaan retoriikkaan, vaan tulkitsemaan ja analysoimaan niitä ideologioita ja uskomuksia joihin retoriikka perustuu.⁶⁸

⁶¹ Wodak 2013, Johdanto

⁶² Wodak 2013, Johdanto

⁶³ Wodak 2015, Johdanto

⁶⁴ Hainsworth 2016, 9

⁶⁵ Hainsworth 2016, 10

⁶⁶ Wodak 2015, 25-26

⁶⁷ Hainsworth 2016, 8

⁶⁸ Wodak 2015, Johdanto

Wodakin mukaan oikeistopopulistisen ideologian keskiössä ovat uusien rajojen vetäminen ihmisten ja ihmisryhmien välille, kansakunnan ja valtion liittäminen yhteen sekä alkuperän yhdistäminen ryhmäpolitiikkaan. Käsitys "toisesta" on johtanut jopa konkreettisten fyysisten seinien rakentamiseen tarkoituksena pitää "toiset", erilaiset ja poikkeavat ihmiset poissa ja erossa "meistä". Wodak esittää, että suurin osa oikeistopopulistisista puolueista pitää jonkinlaista etnistä, uskonnollista tai kielellistä vähemmistöryhmää "syntipukkina" suurimmalle osalle heidän esittämistään yhteiskunnan haasteista. Syntipukin osoitettuaan oikeistopopulistinen toimija esittää kyseisen ryhmän vaarallisena ja uhkana "meille", "meidän" kansakunnalle.⁶⁹ Wodak kutsumu tätä toimintaa pelon politiikaksi, sillä poliittinen toiminta ja argumentointi keskittyvät pelon ja huolen ympärille. Toisena ominaisuutena Wodak nostaa oikeistopopulististen puolueiden käsityksen "maalaisjärjestä" sekä anti-intellektualismista, jossa yhteiskunnan ylimystöä halveksutaan ja paheksutaan.⁷⁰

Wodak korostaa oikeistopopulistisia diskursseja tarkastellessa olevan tärkeää kiinnittämään huomiota siihen, miten populistinen retoriikka ottaa kohteekseen tiettyt yleisöt ja mukautuvat tiettyihin konteksteihin. Näiden ominaisuuksien tarkastelu on olennaista ymmärtääkseen ja selittääkseen oikeistopopulistista viestintää ja toimintaa. Tunnuksenomaista oikeistopopulististen puolueiden diskurssille on tarjota yksinkertaisia ja mustavalkoisia vastauksia monitahoisiin ja monimutkaisiin kysymyksiin ja pelkoihin. Kysymykset liittyvät usein ihmisryhmiin, jotka heidän mielestään ovat uhka nykyiselle kansalaisyhteiskunnalle.⁷¹ Usein näissä vastauksissa korostetaan tiettyjen ihmisryhmien olevan syyllisiä ei-toivottuun tilanteeseen vedoten stereotyyppioihin ja yksinkertaistuksiin näistä ryhmistä. Riippuen kontekstista ihmisryhmiä voivat olla juutalaiset, muslimit, romanit tai muut ryhmät kuten kapitalistit, sosialistit, uranaiset, EU, kommunistit, YK, eliitti tai media.⁷²

Oikeistopopulistiselle retoriikalle ominaista on "uhri-syyllinen", "syntipukki" ja "salaliittoteoriat" -retoriikkaan liittyvät diskurssiiviset strategiat.⁷³ Näillä perusteilla kuka tahansa voidaan mahdollisesti mieltää vaarallisena "toisena", jos se hyödyttäisi liikkeen strategisia ja manipulatiivisia tarkoituksia. Kirjallisuuden mukaan populismi nykypäivänä keskittyy hyvin vahvasti mobilisoimaan juuri ulkomaalaisen vihollisen varalta. Populistinen antielitismi on kohdistunut kritisoimaan eliittiä siitä, miten he ovat avanneet rajat ulkomaalaisille ja miten he ovat vastuussa yhteiskunnan monikulttuurisuudesta.⁷⁴ Nykyisessä poliittisessä keskustelussa on havaittavissa usein, miten oikeistopopulistiset puolueet selittävät hyvin monenlaisten

⁶⁹ Hainsworth 2016, 9

⁷⁰ Wodak 2015, *Populism and Politics: Transgressing Norms and Taboos*

⁷¹ Liang 2007, 4

⁷² Wodak 2015, *Right-wing Populism: Creating Scapegoats*

⁷³ Hainsworth 2016, 7

⁷⁴ Hainsworth 2016, 7

yhteiskunnan kohtaamien haasteiden johtuvan juuri maahanmuutosta. Maahanmuutto ja sen tuoma uhka "suomalaisille" nähdään syynä yhteiskunnan moninaisiin muutoksiin.⁷⁵

Pelon herättämisen ja tuntemattomaan uhkaan vetoamisen ollessa retoriikan keskiössä on merkittävää tutkia, miten ja millä tavoin tätä pelkoa rakennetaan ja luodaan poliittisessa keskustelukulttuurissa.⁷⁶ Puheen analysoiminen edesauttaa ymmärtämään syitä ja tarkoituksia retoriikan takana sekä johtaa selitykseen siitä, miten populististen puolueiden suosio on jatkuvassa nousussa ympäri maailmaa.⁷⁷ Pelon ilmapiirille tuotteliaimpia ovat maailmalla tapahtuvat kriisit, tragediat ja väkivallanteot, jotka tarjoavat tilaa populistiselle pelon lietsomiselle ja uhkakuvien maalaamiselle sekä "mitä minä sanoin" -retoriikalle. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tapahtunut terrori-isku WTC-torneihin laukaisi laajan pelon ilmapiirin ja näin loi tilaa myös kyseenalaiselle retoriikalle koskien vierasta uhkaa ja vihollista. Kriisit voivat siis luoda poliitikoille ja muille ryhmille hyötyä niiden luomasta pelosta, niin kuin esimerkiksi maahanmuuttokriisi on tehnyt.⁷⁸

Keskeinen alusta oikeistopopulistisille diskursseille on media ja sen tarjoama laaja näkyvyys ja huomio, jota oikeistopopulistipoliitikot käyttävät tehokkaasti hyväkseen oman retoriikan ja ideologian levittämiseksi. Median rooli oikeistopopulistisessa politiikanteossa on merkittävä, sillä se luo tilaa skandaalinkäryisille lausunnoille sekä antaa huomiota mustavalkoiselle ja populistiselle retoriikalle. Wodak käyttää oikeistopopulistien poliittisesta toiminnasta termiä "mediademokratia", jossa poliitikkojen suunnitelmallinen käytös mediakentällä nousee politiikanteon keskeisimpään asemaan esimerkiksi tavanomaisten poliittisten prosessien sijaan. Puolueiden painopiste keskittyy erityisesti mediassa työskentelyyn, voimakkaaseen retoriikkaan ja koihiihin, joissa pyritään ilmaisemaan liikkeen kanta nopeaan median kulutukseen sopivilla yksinkertaistetuilla sloganeilla. Esimerkiksi Suomessa Perussuomalaisten näkyvyys niin perinteisessä mediassa kuin sosiaalisessa mediassa on jatkuvaa ja luo puolueelle ja sen jäsenille hyödyllistä julkisuutta. Tästä voi päätellä, että medianäkyvyyden merkitys voi olla melkein tärkeämpää puolueen suosiolle kuin perinteinen politiikanteko.⁷⁹

⁷⁵ Wodak 2015, 3-4

⁷⁶ Liang 2007, 4

⁷⁷ Wodak 2015, 3-4

⁷⁸ Wodak 2015, 5

⁷⁹ Wodak, 2013, Johdanto

6. AINEISTON ANALYYSI

6.1. Euroopan parlamentin täysistuntojen puheenvuorot

Tutkielman aineistona toimii Euroopan parlamentin täysistuntojen puheenvuorot vuosien 2014–2019 vaalikaudelta, aikaväliltä 1.1.2014–31.3.2016. Pöytäkirjoista löytyvät puheenvuorot sekä videoituna että tekstiksi litteroituna, ja tutkielmassa hyödynnetään nimenomaan puheenvuorojen tekstiversioita. Puheenvuorojen tekstiversiot esitetään puhujan valitsemalla kielellä, ja puheenvuoroista on valittu englanninkielisistä ne, joiden voidaan havaita tuottavan islamofobiaa. Puheenvuorot on pyritty valikoimaan istuntojen aiheiden ja kontekstin perusteella niin, että ne selkeästi viittaavat aikansa mukaiseen keskusteluun pakolaisuudesta ja kasvaneesta maahanmuutosta. Pöytäkirjoista analyysiin on nostettu ne puheenvuorot, joiden on diskurssianalyysin keinoin tulkittavissa tuottavan islamofobiaa. Analysoitavia puheenvuoroja on tutkielmassa 20. Puheenvuoroissa toistuu tiettyjen europarlamentaarikkojen näkemykset, joissa on islamofobisia ominaisuuksia.

Puheenvuoroja pitävät edustajat kuuluvat ryhmiin kuten Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa eli Europe of Freedom and Direct Democracy (EFDD), joka oli vuonna 2009 perustettu ja 2019 lakkautettu EU-kriittinen europarlamenttiryhmä. Ryhmän keskeisiä piirteitä olivat Euroopan historian, uskonnon, tapojen ja kulttuurien kunnioittaminen ja suojeleminen sekä Euroopan kansojen omien rajojen suojeleminen.⁸⁰ Kansakuntien ja vapauden Eurooppa, eli Europe of Nations and Freedom (ENF), oli äärioikeistolainen, EU-kriittinen europarlamenttiryhmä, jonka puheenjohtaja oli tunnettu ranskalainen oikeistopopulisti Marine Le Pen. Ryhmä perustettiin

⁸⁰ Euroopan parlamentti: Europe of Freedom and Direct Democracy

vuonna 2015 ja korvattiin uudella Identiteetti ja demokratia (ID)-ryhmällä vuonna 2019.⁸¹

Euroopan konservatiivien ja reformistien ryhmä, eli European Conservatives and Reformists (ECR), on tunnettu muun muassa Perussuomalaisten jäsenyydestä vuosina 2014–2019. Ryhmä pyrkii erottautumaan jyrkemmästä Identiteetti ja demokratia (ID) -ryhmästä ja profiloitumaan sitä keskusta-oikeistolaisemmaksi konservatiivipuolueeksi. Sen ydinarvoja ovat muun muassa rajojen turvaaminen, ulkopoliittikka ja puolustusyhteistyö.⁸² Suurin osa aineistossa käsitellyistä europarlamentaarikoista kuuluu joihinkin näistä ryhmistä.

6.2. Islam turvallisuushkana

Ensimmäisenä käsittelyssä ovat puheenvuorot, joista on havaittavissa islamofobian piirteitä, jotka viittaavat ennako-oletukseen islamista turvallisuushkana. Pelko turvallisuuden uhkaamisesta liittyy nimenomaan subjektin oman tilan, oman maan ja usein myös Euroopan turvallisuuteen. Objekti, eli muslimi, uhkaa subjektin turvallisuuden tunnetta. Turvallisuuskysymys on islamofobian diskurssin keskiössä, ja kiteytyy pelkoon siitä, että muslimien arvomaailmaan liittyy perustavanlaatuisella ja keskeisellä tavalla väkivalta ja sen käyttämisen perusteleminen uskonnon opeilla.⁸³ Keskusteluun tuodaan usein esimerkkejä terrorismi-iskuista ja retoriikaltaan voimakkaita väitteitä, kuten ”kaikki muslimit eivät ole terroristeja, mutta kaikki terroristit ovat muslimeja”. Samanlaista retoriikkaa on havaittavissa europarlamentaarikkojen puheenvuoroissa.⁸⁴

Puheenvuorossaan Paul Nuttal (Europe of Freedom and Direct Democracy) pitää puheenvuoron maahanmuuttoa ja pakolaisia koskevassa Euroopan parlamentin täysistunnossa. Nuttal on isobritannialainen kolmeen eri puolueeseen kuulunut EU-skeptinen poliitikko; United Kingdom Independence Party⁸⁵, Independent sekä The Brexit Party.⁸⁶ Hän aloittaa puheenvuoronsa toteamalla Euroopan unionin vastauksen pakolaiskriisiin olevan täysin tuomittava. Hänen mukaansa on selvää, että yhä useampi on valmis vaarantamaan henkensä, jos pakolaisten ilmaistaan olevan tervehdettävä Eurooppaan. Tämä johtaa useampiin veneisiin, useampiin hukkumisiin ja

⁸¹ Euroopan parlamentti: Opening: new Europe of Nations and Freedom group declared formed

⁸² European Conservatives and Reformists Group

⁸³ Ferruh 2016, 17

⁸⁴ Cesari 2013, 83

⁸⁵ Hän toimi puolueen puheenjohtajana

⁸⁶ Euroopan parlamentti: MEPs, Paul Nuttal

kuolemiin. Hänen mukaansa ainoa tapa pysäyttää lisääntyneet kuolemat on estää venneiden saapuminen Eurooppaan.⁸⁷

“Mr President... Having said that, although I disagree with Europe’s response to the migrant crisis, at least we are doing something. The real scandal here is the countries that are doing absolutely nothing, and by that I mean the oil-rich Gulf states of Qatar, Bahrain, Kuwait, the United Arab Emirates, and in particular Saudi Arabia – the sponsor of the evil Wahhabism which is Islamic State. The fact is, they are taking no refugees whatsoever, and they are pushing their co-religionists towards Europe...”⁸⁸

Nuttal kuvailee, miten islamilainen valtio on “pahansuovan wahhabilaisuuden” sponsori, eikä pahuutensa vuoksi ole valmis ottamaan pakolaisia vastaan, vaan työntää muslimeja kohti Eurooppaa. Puheenvuorossa syyllistetään islamilaisia valtioita siitä, että ne eivät ota vastuuta samaa uskontoa edustavista pakolaisista, vaan työntävät “turvallisuusuhkaansa” kohti Eurooppaa. Puheenvuoro antaa ymmärtää, että koska pakolaiset ovat olleet muslimeja, erityisesti islamilaisilla valtioilla olisi vastuu ratkaista pakolaisten muuttoliikenteeseen liittyvä ongelma. Muslimit ja islaminusko esitetään puheenvuorossa pääosin pahantahtoisina ja turvallisuusuhkana Euroopalle ja eurooppalaisille. Pakolaisten uskontoa tuodaan yksipuolisesti erityisellä huomiolla esille esittäen se ongelmana eikä niinkään ominaisuutena. Myös itse pakolaiskriisin syytä sysätään muslimivaltioille, joiden Nuttalin mukaan tulisi ottaa vastuu pakolaisten auttamisesta. Nuttalin puheenvuorossa paistaa epäluottamus ja epäluuloisuus.

Seuraavassa puheenvuorossaan Paul Nuttal esittää mielipiteensä keskustelussa pakolaisten humanitaarisesta tilanteesta EU:ssa ja naapurimaissa. Hän aloittaa puheenvuoronsa kyseenalaistamalla koko keskustelun aiheen esittäen, että EU:n käsitys tilanteesta pakolaiskriisinä on väärin tulkittu ainoastaan herättääkseen tunteita ja palvelukseen EU:n poliittisia kantoja. Nuttal korostaa, että hänen mukaansa kyseessä ei ole pakolaiskriisi, vaan taloudellinen maahanmuuttokriisi, jossa ihmiset muuttavat köyhistä maista rikkaisiin maihin rikkomalla samalla kansainvälistä lakia. Hän vetoaa puheenjohtajaan peräänkuuluttaen Euroopan unionin velvollisuutta reagoida kuvattuun tilanteeseen. Hän kuitenkin toteaa, että EU ei tee mitään asialle, vaan itseasiassa edesauttaa tilanteen etenemistä.⁸⁹

“Then, of course, there is the security aspect of this total farce. ISIS has already told us that it is going to flood our continent with their Islamist lunatics, so you would think we would be doing something to prevent that. But no, we are doing quite the opposite: we are putting the lives of our own citizens at risk – the lives of people like those here in the gallery. We are putting them at risk by not stopping the boats... We do not know who these people are!

One of the founding principles of the European Union, Mr Timmermans, is freedom of movement of people. What we are probably allowing now is freedom of movement of

⁸⁷ Nuttal, 9.9.2015

⁸⁸ Nuttal, 9.9.2015

⁸⁹ Nuttal, 6.10.2015

jihad. I fear that in the future, in the very near future, we will all have blood on our hands as a result.”⁹⁰

Nuttal kyseenalaistaa maahanmuuttajien pakolaisuuden ja samassa puheenvuorossa tuo esille muuttoliikkeeseen liittyvän turvallisuusuhan: Isis on uhannut täyttävänsä Euroopan maanosan ”islamistisilla mielipuolillaan”. Tähän lausahdukseen vedoten hän esittää, että EU:n tulisi tehdä asialle edes jotain, luoden mielikuvaa muslimista turvallisuusuhkana. Hänen mukaansa kaikki eurooppalaiset asetetaan uhan alle, jos Eurooppaan tulevia veneitä ei pysäytetä. Hän pitää vaarallisena sitä, että tulijoiden taustat ovat jääneet epäselviksi, viitaten sanoittamaansa terrorismin uhkaan. Pakolaisiin ei lähtökohtaisesti puheenvuorossa liitetä tarvetta tarjota heille apua häidän keskellä, vaan heihin suhtaudutaan turvallisuuskysymyksen kautta ongelmana ja uhkana, joka tulisi ratkaista. Erityisen suuren uhkan pakolaisista tekee heidän uskontonsa ja siihen liitetyt turvallisuusriskit, kuten puheenvuorossa mainittu terroristien kontrolloimaton leviäminen Eurooppaan.⁹¹

Huomionarvoista on, että pakolaisia ei esitetä lähtökohtaisesti tietyn maan kansalaisina, vaan tietyn uskonnon edustajina, jotka kaikki nähdään pääpiirteittäin täysin samanlaisina toisiinsa verrattuna. Pakolaisten muuttoliikkeen estäminen vaarantaa Nuttalin mukaan ”meidän omien kansalaisten” turvallisuuden.⁹² Puheenvuorossaan Nuttal asettaa eurooppalaiset ja pakolaiset ”me-ne”-asetelmaan, joka toiseuttaa pakolaisia eli esittää heidät pohjimmiltaan erilaisina ja vieraina verrattuna ”meihin” eli eurooppalaisiin.⁹³

Janice Atkinson (Europe of Nations and Freedom) on isobritannialainen konservatiivipoliitikko, jonka poliittisten näkemysten keskiössä ovat muun muassa maahanmuuttokriittisyys ja EU-kriittisyys. Kotimaassaan hän on kuulunut kahteen puolueeseen: UK Independence Party sekä Conservative Party. Hän aloittaa puheenvuoronsa esittämällä osanottonsa vuoden 2015 Pariisissa tapahtuneen terrori-iskun lähes 130 kuolonuhrin puolesta. Terroristijärjestö Isis on ilmoittanut olevansa marraskuun 13. päivänä tapahtuneiden, kuudessa eri paikassa tehtyjen terrori-iskujen takana.⁹⁴ Euroopan parlamentin täysistunto radikalisoitumisesta ja terroristijärjestöjen harjoittaman unionin kansalaisten värväyksen ennaltaehkäisemisestä on käyty yhdeksän päivää iskujen jälkeen.

“These recent terror attacks prove that we have been sleepwalking into a hotbed of the worst of multiculturalism. British values are abhorrent within many of these self-segregated communities. Sadly, multiculturalism is overwhelmingly where the seeds of hate are

⁹⁰ Nuttal, 6.10.2015

⁹¹ Nuttal, 6.10.2015

⁹² Nuttal, 6.10.2015

⁹³ Anderson 2013, 2-3

⁹⁴ Mtv Uutiset 29.6.2022: Pariisin vuoden 2015 terrori-iskut ovat yksi Euroopan tuhoisimmista - oikeidenkäynnissä määrä lukea tuomiot

sewn. Since 2012, over 4 000 people have been referred to the UK's anti-radicalisation programme PREVENT. Half of them were under the age of 18 years old."⁹⁵

Atkinson esittää kyseisen tilanteen pakolaisten suhteen tuovan esille monikulttuurisuuden huonoimman puolen ja uskoo länsimaisten arvojen olevan monikulttuurisille ryhmille suorastaan vastenmielisiä. Atkinson ei piilotele näkemyksiään, vaan tuo "ongelman" esille suoraan kainostelematta. Lisääntyneen maahanmuuton myötä radikalisaatio on lisääntynyt, ja hän pitää levottomuuksien lähteenä erityisesti muslimeja. Hänen mukaansa monikulttuurisuus on vihan yhteen nivoutumisen ytimessä. Atkinsonin puheenvuoro toimii esimerkkinä muslimien toiseuttamisesta:

"But for those who have put their radical ideas into action, we cannot have any compassion or show any mercy. Jihadi John came from a middle-class family and could enjoy a wonderful British life. But like hundreds of other radicals, he turned against our society, watching porn, using drugs, abusing the freedoms of our society to spread hate and terror. In their nirvana, they would not be allowed to do this."⁹⁶

Atkinsonin mainitsema "jihadisti-John" oli Kuwaitista kotoisin oleva, kuusivuotiaana Iso-Britanniaan muuttanut mies, joka kouluttautui yliopistossa tietokoneohjelmiojaksi. Jo vuonna 2009 häntä epäiltiin kytköksistä islamistiryhmiin, ja vuonna 2014 hän tuli tunnetuksi Isisin mestausvideoiden kautta. Hän tuli kansainvälisesti tutuksi mestausvideoiden lisäksi panttivankien vartijana, ja hänen tarinansa kosketti monia juurikin hänen eurooppalaisen taustansa vuoksi. Atkinson käyttää "jihadisti-Johnin", oikealta nimeltään Mohammed Emwazin, tapausta ääriesimerkkinä siitä, mitä voi tapahtua, jos muslimeja päästetään Eurooppaan.⁹⁷

"Anyone who preaches hatred and calls for violence should be prosecuted. If they are non-British, they must be directly expelled from the UK. We are at war. We have to fight for our values. We must address multiculturalism and fight for our western liberal democracy, our very identity, our culture and our children's future."⁹⁸

Puheenvuoron retorisesti voimakkain esitetty näkemys on, että länsimaat ovat sodassa puolustamassa länsimaisia liberaaleja arvoja, identiteettiä, kulttuuria ja lapsien tulevaisuutta. Puheenvuoron ytimessä on esillä vahvasti pakolaisiin liittyvä turvallisuuskysymys, jota Atkinson tehostaa retorisesti puhumalla lasten tulevaisuudesta ja sodasta vieraita ihmisiä ja arvoja kohtaan. Hän esittää muslimipakolaiset uhkana useilla eri tavoilla kuvaillen; radikaalit jotka kääntyvät yhteiskuntaa vastaan, katsovat pornoa, käyttävät huumeita ja hyväksikäyttävät yhteiskunnan suomia vapauksia. Pakolaisia ei nähdä inhimillisinä ihmisinä, vaan tuntemattomana, vieraana uhkana, jota vastaan on sota. Atkinson luontevasti liittää puheessaan yhteen

⁹⁵ Atkinson, 24.11.2015

⁹⁶ Atkinson, 24.11.2015

⁹⁷ Ortamo 13.11.2015: Tällainen on tunnettu Isis-taistelija - Jihadi John sai liikanimensä The Beatles-yhtyeeltä

⁹⁸ Atkinson, 24.11.2015

pakolaiset ja terrorismin, aivan kuin ne perustavanlaatuisella tavalla liittyisivät toisiinsa ja tulisi sen vuoksi tuoda esille.⁹⁹

Atkinsonin vetoaminen länsimaisiin liberaalin demokratian arvoihin on perinteinen, oikeistopopulistiselle retoriikalle ominainen tapa toiseuttaa ja luoda vastakainasettelua ryhmien välille. Huomionarvoista on tarkastella sitä, minkälaisiin arvoihin Atkinson todella viittaa. Kansallisessa politiikanteossa oikeistopopulistiset puolueet eivät ole tunnettuja liberaalien arvojen puolustajia, mutta maahanmuutosta, pakolaisista ja muslimeista keskustellessa nämä nousevat lähes poikkeuksetta argumentaation keskiöön.

David Coburn (Europe of Freedom and Direct Democracy) on skotlantilainen UK Independence Party sekä UKIP Scotland -puolueiden edustaja, ja kohuista tunnettu konservatiivipoliitikko. Hän esittää lyhyen ja ytimekkään puheenvuoron samassa istunnossa:

“Are you really suggesting that we should have a motorway for ISIS right through Europe? Have you no sense at all? This is ridiculous! What is going to happen to Europe? You are going to change the nature of the whole of Europe. It is madness!”¹⁰⁰

Coburnin puheenvuoro on retoriikaltaan yksinkertainen ja viesti selvä: pakolaisten päästäminen Eurooppaan tarkoittaa Isisin päästämistä Eurooppaan, hän ei puheenvuorossaan näe näissä kahdessa eroa. Coburn vetoaa kuuntelijan tunteisiin muistuttamalla Isisin tekemistä terroriteoista ja tekee kaikista uskonnon edustajista yksinkertaistuksen. Coburnin puheenvuoro antaa ymmärtää islamin uskonnon itsessään sisältävän väkivaltaan liittyviä ominaisuuksia, ja täten uskonnon edustajien päästäminen Eurooppaan on itsestään selvä turvallisuusuhka ja riski, jota ei tulisi ottaa.

Puheenvuorossa sivuutetaan eri uskontojen ja arvomaailmojen moninaisuus ja annetaan ymmärtää, että itseasiassa islamin uskonnon edustajat ovat suurin uhka länsimaiden turvallisuudelle. Maiden sisäisiä levottomuuksia ei tällaisissa puheenvuoroissa tuoda esiin, vaan oikeistopopulistiselle diskurssille ominaista on hakea syyä ongelmille vieraista tekijöistä, kuten tässä tapauksessa muslimeista. Puheenvuorossa tulee esille myös islamofobiselle puheelle keskeinen ominaisuus islamin uskonnosta muuttumattomana, yksipuolisena ja monoliittisena; uskonnon edustajia ei nähdä yksilöinä, joiden arvot ovat erilaisia, vaan yhtenä ryhmänä, jonka kaikki edustajat ovat lähtökohtaisesti samanlaisia arvomaailmaltaan.

Jussi Halla-Aho (European Conservatives and Reformists) esittää täysistunnossa pakolaisten humanitaarisesta tilanteesta EU:ssa ja naapurimaissa puheenvuorossaan huolensa “turhautuneista nuorista miehistä”. Hänen mukaansa Suomen on odotettu vastaanottavan jopa 50 000, kymmenen kertaa enemmän kuin

⁹⁹ Cantor et al. 2014, 4

¹⁰⁰ Coburn, 6.10.2015

normaalisti, turvapaikanhakijaa vuoden sisällä. Suurin osa maahantulijoista on nuoria miehiä Irakista, Somaliasta sekä Saharan eteläpuolisesta Afrikasta. Halla-Ahon mukaan ihmiset tulevat, koska salakuljettajat ovat luvanneet heille ilmaiset asumiskustannukset, hyväpalkkaisen työn sekä hyvän elämän Euroopassa. Sen sijaan tulijat joutuvat ruuhkaksiin vastaanottokeskuksiin, parakkeihin tai telttoihin toimettona, koska tarjolla ei ole asuntoja eikä töitä.¹⁰¹

“The winter is coming and we will have tens of thousands of disappointed and frustrated young men on the streets. It is dangerous and irresponsible to allow this kind of uncontrolled migration to Europe and within Europe. We need better border controls and faster repatriation schemes on a European level.”¹⁰²

Jussi Halla-Aho tunnetaan oikeistopopulistisen Perussuomalaiset-puolueen entisenä puheenjohtajana, 2000-luvulla suosituksi tulleesta Scripta-blogistaan sekä kriittisestä maahanmuuttolinjastaan. Hän sai vuonna 2012 blogiteksteistään korkeimmalta oikeudelta sakkotuomion uskonrauhan rikkomisesta sekä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Hänet tunnetaan kansallisessa politiikassa voimakkaasta retoriikastaan ja puolueen maahanmuuttolinjan kiristämisestä.¹⁰³

Halla-Ahon puheenvuoro on retorisesti taitava. Hän esittää huolensa turhautuneista nuorista miehistä, jotka hänen mukaansa ovat tulleet Suomeen väärin perustein, vaeltelevat kaduilla pettyneinä ja turhautuneina. Samassa lauseessa hän mainitsee tulijoiden kotimaiksi muun muassa Irakin, Somalian ja Saharan eteläpuolisen Afrikan, aivan kuin sivuhuomiona. Puheenvuorossa Halla-Aho mainitsee, että kyseinen tilanne on vaarallinen ja vastuuton.

Toisin kuin esimerkiksi Nuttal ja Coburn Halla-Aho ei käytä puheenvuorossaan voimakkaita ilmaisuja tai suoraa viittausta esimerkiksi Isisiin, vaan käyttää turvallisuuteen liittyviä teemoja sitoen ne nuorten miesten turhautuneisuuteen. Kuitenkin jos vertaa tätä kyseistä puheenvuoroa esimerkiksi puheeseen eurooppalaisista maahanmuuttajista, ei heitä pidetä turhautuneina ja maan ilmapiiriä turvattomana siitä huolimatta, että heidän toimeentulonsa ja tulevaisuutensa ovat epävarmalla pohjalla. Pakolaiset esitetään puheenvuorossa turvallisuusuhkana mutta kevyemmällä retoriikalla välttäen voimakasta vastakkainasettelua.

Paul Nuttal sanoittaa turhautumisensa Saksan liittokansleri Angela Merkelin poliittisiin valintoihin täysistunnossa pakolaisiin liittyvästä hätätilasta, ulkorajavalvonnasta ja Schengenin tulevaisuudesta. Merkel suhtautui pakolaisiin vieraanvaraisesti, mihin jotkut poliitikot ja kansalaiset eivät olleet tyytyväisiä. Hänen on muun muassa sanottu jättävän konsultoimatta muita eurooppalaisia maita ennen

¹⁰¹ Halla-Aho, 6.10.2015

¹⁰² Halla-Aho, 6.10.2015

¹⁰³ Mäntysalo 7.7.2023: Jussi Halla-Aho on yksi eniten mielipiteitä jakavista poliitikoista Suomessa.

päätöstä päästää turvapaikanhakijat Eurooppaan.¹⁰⁴ Nuttalin mukaan pakolaiskriisi on ollut yksi suurimmista Euroopan unioniin iskeneistä katastrofeista historiassa. Hänen mukaansa unionin oma toiminta edesauttoi tilanteen kehittymistä, ja hän syyttää puheessaan erityisesti liittokansleri Merkeliä sekä Ruotsin hallitusta.

“When Chancellor Merkel and the Swedish Government committed the equivalent of cultural suicide and invited everyone who had a Syrian passport to come to the continent, it was obvious to all of us what was going to happen. People would attempt to come in their droves, people would die in the seas, there would be migrant camps overflowing, Member State would be pitted against Member State, the Schengen Agreement would collapse, and it would be a golden opportunity for the Islamic fundamentalists to bring carnage to our continent... Now we are facing an even bigger crisis. The numbers coming this year to Europe will no doubt dwarf those of last year. We are facing a summer where the movement of people from the Middle East and North Africa will no doubt reach biblical proportions.”¹⁰⁵

Nuttal pitää Euroopan unionin tapaa käsitellä pakolaiskriisi häpeällisenä ja osin syypäänä siihen, että muslimifundamentalistit pääsivät tuomaan “verilyölynsä” Eurooppaan. Pakolaisten muuttaminen Eurooppaan tulee Nuttalin mukaan saavuttamaan “raamatullisen laajuuden”. Nuttalin retoriikka on erittäin voimakasta, ellei aggressiivista. Hän haluaa korostaa ydinviestiään voimakkailla sanavallinnoilla ja ehkä myös lähettää viestiä siitä, että hän kokee tietäneensä alusta asti, miten tilanne tulee etenemään. Pakolaiset nähdään yksiselitteisenä riskinä ja kaikkia koskettavana uhkana turvallisuudelle, ja viestin perille viemistä korostetaan käyttämällä voimakasta väkivaltaretoriikkaa.

Täysistunnossa muuttoliikenteestä ja pakolaisista Euroopassa romanialainen sosiaalidemokraatikko Cătălin Sorin Ivan (Socialists and Democrats) tuo maltillisemmin esiin huolensa kriisin vaikutuksista Eurooppaan. Hän huomauttaa solidaarisuuden ratkaisevasta merkityksestä ja avun tarjoamisesta pakolaisille. Samalla hän huomauttaa, että solidaarisuuden ja turvallisuuden ei tulisi olla toisiaan pois sulkevia käsitteitä;

“Actions should only follow after a comprehensive overview is constructed concerning the ground situation of each individual member state. Actions should also follow after an extensive analysis of the terrorist threat that occurs from the infiltration of radical activists amidst the refugees.”¹⁰⁶

Ivanin puheenvuoro ei ole suoraan islamofobinen tai osoita selkeitä voimakkaita stereotyyppioita ajattelussa. Se tuo kuitenkin esiin ennakkoluulon siitä, että pakolaisten mukana väistämättä tulee soluttautuneita radikalisoituneita henkilöitä. Puheenvuoro on hyvä esimerkki siitä, miten sensitiivisesti esitetty huoli voi kantaa

¹⁰⁴ Ekholm 22.11.2015: Euroopan varovainen valtias kompastui sooloiluun – pakolaiskriisi ravistuttaa Merkelin uraa

¹⁰⁵ Nuttal, 2.2.2016

¹⁰⁶ Ivan, 10.9.2015

sisällään tiettyjä ennakkoluuloja. Ivanin maltillisesta ulosannista huolimatta puheessa tulee selkeä turvallisuuden tema esille. Toisin kuin muut aineiston puhujat, Ivan kuuluu Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmään. Ivanin ja Nuttalin puheenvuoroja verratessa on havaittavissa, että retoriikalla on suuri merkitys sen kanssa, minkälaisen viestin haluaa jakaa. Sama tema jatkuu Ivanin toisessa puheenvuorossa:

“Furthermore, I would like to note that it is dangerous to allow freedom of movement without considering the terrorist threat that is associated with the infiltration of radical activists amidst the refugees. But what we should be concentrating on is the threat from Isis coming across the Mediterranean from North Africa.”¹⁰⁷

Ivan jatkaa puheenvuoroaan sanoen, että Euroopan unionin ei tulisi rohkaista ihmisiä tulemaan Välimeren yli Eurooppaan, vaan veneiden tuleminen pitäisi lopettaa. Pakolaisista on hänen mukaansa liikkeillä liikaa keskustelua, joka kuulostaa hyvältä mutta todellisuudessa ei toteudu. Tyhjät lupaukset tulisi lopettaa Euroopan turvallisuuden vuoksi, jotta vältettäisiin uusien ongelmien kasautuminen. Ivanin puheessa toistuu jälleen pelko terroristien soluttautumisesta Eurooppaan pakolaisten mukana. Hän maalailee tilanteesta uhkakuvia, ja varoittaa liikkumisen vapauden olevan vaarallista ilman syvällistä selvitystä radikaalien aktivistien riskeistä.¹⁰⁸ Hän myös suoraan kehottaa ohjeistamaan pakolaisia olemaan tulematta Eurooppaan vedoten heihin liittyvään turvallisuussuhkaan. Islamofobisia piirteitä puheessa ovat pakolaisten näkeminen monoliittisena ryhmänä, jossa ei havaita minikäänlaisia eroavaisuuksia ryhmän jäsenten välillä. Iso joukko pakolaisia nähdään yhtenä ryhmänä, joka ei koostu erillisistä yksilöistä.¹⁰⁹

Keskustelussa turvapaikanhakijoiden säilöönnotosta ja heihin kohdistuvasta voimankäytöstä isobritannialainen konservatiivipoliitikko ja UK Independence Party:n ja myöhemmin Brexit Party:n edustaja Diane James (Europe of Freedom and Direct Democracy) jatkaa uhkakuvien maalailua. Hän aloittaa puheenvuoronsa kritisoimalla liittokansleri Merkelin ”seireenin kutsua”, joka on hänen mukaansa johtanut vakaviin seurauksiin koskien ennennäkemätöntä määrää pakolaisia, jotka ovat tulleet Eurooppaan kotia ja uutta tulevaisuutta etsien. Hän kertoo omasta kotimaastaan Iso-Britanniasta, jossa pienet kylät ovat vastaanottaneet pelolla ja epäluottamuksella saman verran pakolaisia, kuin kylässä on asukkaita. Hän peräänkuuluttaa Euroopan unionia ottamaan vastuuta päätöksistään, oppimaan virheistään ja muuttamaan linjaansa täysin.

“Now, while some of those may be genuine asylum seekers or refugees, it is not yet possible to identify and confirm those who are masquerading as such... and the United

¹⁰⁷ Ivan, 16.9.2015

¹⁰⁸ Ivan, 16.9.2015

¹⁰⁹ Nortio et al. 2022, 192-193

Kingdom media and press have covered the instances of German and Swedish communities overwhelmed by resettled migrants, with stories of arson, street violence and increasing crime levels. If you want newcomers to be welcomed, to smooth the process of acceptance and reintegration, to stop the community backlash and halt the instances of violence, then immediately stop behaving like a dictator, tell Mrs Merkel to rescind her siren call, and retract the freedom of movement principle. It is called getting a grip of the problem.”¹¹⁰

James varoittaa pakolaisten keskuudessa olevista mahdollisista pakolaisiksi naamioituneista ei-toivotuista tulijoista. Hän muistuttaa tapauksista ympäri Eurooppaa, joissa pakolaiset ovat aiheuttaneet levottomuuksia paikallisesti, ja velvoittaa Euroopan unionia ottamaan vastuuta tilanteesta, joka herättää kansalaisissa pelkoa ja epäluottamusta. Turvallisuusdiskurssi jatkuu puheenvuorossa, ja James kehottaakin reagoimaan nopeasti liikkumisen vapauten Euroopassa ennen kuin levottomuudet lisääntyvät.

Puheenvuorossaan James toistaa useaan otteeseen liittokansleri Angela Merkelin ”seireenin kutsun” olleen ratkaisevassa asemassa houkuttelemassa pakolaisia saapumaan Eurooppaan. ”Seireenin kutsu” Jamesin retorisenä valintana antaa ymmärtää, että Merkel *houkutteli* tai jopa *pyysi* pakolaisia saapumaan Eurooppaan. Samalla retorinen keino kyseenalaistaa ja jättää huomiotta sen, että pakolaisen käsitteen määrittelyyn kuuluu olennaisesti se, että heillä ei ole muita vaihtoehtoja kuin paeta kotimaastaan.¹¹¹ Samoin sanavalinta kääntää tilanteen tekijän päälaelleen ja toiseuttaa pakolaisia; James syyttää Merkeliä aktiivisena tekijänä pakolaisten saapumisesta ja esittää pakolaiset lähinnä uhkaavina vieraina.

Janice Atkinson pyrkii antamaan useita esimerkkejä pakolaisten vaarallisuudesta aloittaen puheenvuoronsa mielipiteellään siitä, että pakolaisten pidättämisiä tulisi tehdä matalammalla kynnyksellä. Hänen mukaansa päivittäin vastaanotetaan tietoja pakolaisten väkivaltaisesta ja aggressiivisesta käytöksestä sekä jihadistikytköksistä. Hän kertoo, että Ranskan Calaisissa, jonne sijoitettiin iso pakolaisleiri, isobritannialaisiarekkakuskeja on uhattu ja heidän kimppuunsa hyökätty päivittäin heidän yrittäessään tehdä työtään. Atkinsonin mukaan rekka-autojen kuskeja on uhattu veitsillä, pesäpallomailoilla ja jopa aseilla.

”Their safety and lives are at risk. Hundreds of migrants arriving in Norway have been found with jihadi pictures on their cameras. Who is checking the Calais migrants? Nobody has a clue what these migrants are doing in the Calais jungle. When are the French authorities finally going to act against these criminals who are threatening the safety of our citizens? Do the authorities really want to risk the first truck driver getting killed before they take appropriate action? Those migrants that commit criminal acts need to be arrested, detained and deported straightaway before it is too late.”¹¹²

¹¹⁰ James, 16.12.2015

¹¹¹ Sisäministeriö: Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan

¹¹² Atkinson, 16.12.2015

Atkinson päättää puheenvuoronsa esittämällä, että jos poliisivoimat eivät kykene kontrolloimaan tilannetta, tulisi kansallisen armeijan varmistaa Calaisin turvallisuus. Atkinson käyttää voimakasta retoriikkaa, joka vetoaa tavallisiin eurooppalaisiin ja heidän arkeensa. Hän esittää usean esimerkin keinoin, miten arvaamattomia ja uhkaavia maahan tulleet pakolaiset ovat, ja kuvaa itse heitä väkivaltaisina ja aggressiivisina. Atkinson tuo esimerkkitalanteilla, kuten kuorma-autokuskiensa uhkaamisen veitsillä ja pesäpallomailoilla, "pakolaisongelman" ruohonjuuritasolle ja kansalle ymmärrettäväksi. Puheenvuoro on niin sanottu oppikirjaesimerkki islamofobiasta: se on ennakkoluuloinen, lietsoo pelkoa ja uhkakuvia sekä esittää ihmisryhmän muuttumattomana ja yksipuolisena.¹¹³

Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa (EFDD) -europarlamenttiryhmän puheenjohtaja, EU-kriittinen isobritannialainen Nigel Farage, joka toimi UK Independence Partyn jäsenenä ja myöhemmin Brexit Partyn puheenjohtajana, esittää seuraavan puheenvuoron. Hän aloittaa puheenvuoronsa täysistunnossa Euroopan muuttoliikeagendasta kritisoimalla Euroopan unionia ja Euroopan parlamentin toimintaa todeten, että liikkumisvapaudesta ei ole mahdollista neuvotella johtuen "Euroopan isojen pomojen" päätöksenteosta. Keskustelu liikkumisenvapaudesta on siis vedetty keskusteluista pois, ja europarlamentaarikko ei ole toimintatapaan tyytyväinen. Hän tuo esille koko Iso-Britannian haluavan maahanmuuttojärjestelmän, jossa maa voi valita, ketkä saavat tulla maahan asumaan ja työskentelemään. Hän on sitä mieltä, että jos mahdollisuus tarjoutuisi, suurin osa Euroopan unionin jäsenvaltioista tarttuisi siihen. Hän jatkaa tuoden esiin liikkuvuuteen liittyvän riskin:

"A month ago I warned Mr Timmermans¹¹⁴ that the common EU asylum policy had absolutely no security checks whatsoever and that there was a genuine threat of Isis using this policy to infiltrate our countries and to pose great threats to our society. I was laughed at out loud here. People said I had no evidence for it. Well, now even the Libyan intelligence agencies are saying that Isis are not only making money from trafficking people but are also beginning to send us their terrorists directly. We need to have another think. We must not allow our compassion to imperil our security."¹¹⁵

Farage käyttää islamofobialle ja oikeistopopulistiselle retoriikalle tunnuksenomaista uhkakuvien maalailua Isiksen soluttautumisesta ja terroristien järjestelmällisestä lähettämisestä Eurooppaan. Länsimainen yhteiskunta on vaarantunut, kun Euroopan hallinto ei tarkasta perusteellisesti maahantulijoiden taustoja. Farage pitää keskeisenä uhkana terroristijärjestön soluttautumisen Eurooppaan. Hän näkee Eurooppaan saapumisessa kieroja ja pahantahtoista tarkoituksenmukaisuutta ja uskoo vapaan liikkuvuuden aiheuttavan turvallisuusuhan ei ainoastaan Euroopalle maanosana, vaan koko yhteiskunnalle. Puheenvuorossa esiintyy usein toistuva "me-

¹¹³ Hoffmann et al. 2020, "Islamophobia" and "racism"

¹¹⁴ Euroopan parlamentin puheenjohtaja

¹¹⁵ Farage, 20.5.2015

ne"-asetelma, jossa "meitä" liberaaleja eurooppalaisia tulee suojella "niiltä" vaarallisilta, pahantahtoisilta muslimipakolaisilta.

6.3. Islamin pahansuopa ideologia ja yhteensopimattomuus länsimaiden kanssa

Luvussa perehdytään europarlamentaarikkojen puheenvuoroihin, joissa on havaittavissa islamin pahansuopaan ideologiaan ja yhteensopimattomuuteen lännen kanssa liittyviä argumentteja ja retoriikkaa. Islamofobian määritelmään kuuluu käsitys siitä, että islamin uskonnon arvoihin ja ideologian ytimeen liittyy merkittäviä pahansuopia ominaisuuksia. Uskonnon edustajien ei koeta olevan kykeneviä omaksumaan liberaaleja arvoja tai heidän ajatellaan jopa suoraan vastustavan niitä. Käsitys uskonnon edustajien moninaisuudesta on tässäkin kontekstissa vieras. Europarlamentaarikkojen puheenvuoroissa on erityisesti havaittavissa kykenemättömyys nähdä muslimien arvojen sopeutuvan länsimaihin.¹¹⁶

Puheenvuorossaan maahanmuutto- ja EU-kriittinen isobritannialainen, UK Independence Partyn jäsen ja europarlamentaarikko Gerard Batten (Europe of Freedom and Direct Democracy) esittää näkemyksensä täysistunnossa Välimeren tilanteesta ja tarpeesta kokonaisvaltaiselle EU:n lähestymistavalle muuttoliikkeeseen. Batten aloittaa puheenvuoronsa esittämällä, että Iso-Britannian hallinnon ratkaisut ovat osin johtaneet tilanteeseen, jossa ihmismassat poistuvat Lähi-Idästä kohti Eurooppaa.¹¹⁷ Tämän jälkeen hän tuo esille oman näkemyksensä koko pakolaiskriisin juurisyille:

*"Mr President... If we want to have a holistic approach to this problem, then it has to recognise the root cause, and the root cause is, of course, a fundamentalist and extremist interpretation of Islamic ideology, most notably expressed by the so-called Islamic State."*¹¹⁸

Battenin mukaan parhaat maat kyseisen ongelman ratkaisemiseen ovat rikkaat muslimimaat kuten Saudi-Arabia. Näiden maiden tulisi ottaa pakolaiset vastaan, koska niillä on siihen varaa ja ne jakavat pakolaisten kanssa samanlaisen kulttuurin ja uskonnon. Hän esittää puheenvuorossaan käsillä olevan tilanteen haastavuuden johtuvan fundamentalistisesta ja ekstremistisestä islamin ideologian tulkinnasta, jota ei tulisi saattaa länsimaiden haasteeksi, vaan muiden islamististen valtioiden "ongelmaksi". Perusteluna Batten pitää myös islaminuskoisten sopivan paremmin

¹¹⁶ Pauha et al. 2022, Etninen syrjintä ja islamofobia Euroopassa terrorisminvastaisen sodan aikakaudella

¹¹⁷ Batten, 25.11.2014

¹¹⁸ Batten, 25.11.2014

islamistisiin maihin, sillä he jakavat saman kulttuurin ja uskonnon.¹¹⁹ Islamia ei siis pidetä yhteensopivana länsimaisen kulttuurin ja uskonnon kanssa, vaan puhuja pitää sopivampana, että uskonnon edustajat ovat tekemisissä ainoastaan saman uskonnon edustajien kanssa. Puheenvuoron oletuksena on, että islam ei ole yhteensopiva länsimaisen kulttuurin kanssa ja siksi tulisi välttää uskonnon edustajien muuttamista Eurooppaan. Battenilla on mustavalkoinen käsitys siitä, että uskontojen ja kulttuurien ei tulisi sekoittua, eivätkä ne itseasiassa pysty tulemaan toimeen, jos niin kävisi.

Paul Nuttal esittää täysistunnossa pakolaisten humanitaarisesta tilanteesta EU:ssa ja naapurimaissa puheenvuorossa kritiikin muille Lähi-Idän maille:

“So, look, the big question here is simply this, our continent is being flooded by migrants at the moment, economic migrants, whilst Saudi Arabia, Qatar, Kuwait, Bahrain and the United Arab Emirates are doing absolutely nothing. In fact all they are doing – I will give you an example – is that Saudi Arabia has offered to build 200 Wahhabi mosques in Germany. It is madness. We need to protect our borders and we should look to the Australians for a way of doing things.”¹²⁰

Nuttal puheenvuorossaan kyseenalaistaa jälleen koko pakolaiskriisin ja esittää varoittavan esimerkin siitä, miten Saksaan on aloitettu rakentamaan moskeijoita: ”se on hulluutta”. Nuttal asettaa puheenvuorossaan muslimit ja ”meidät eurooppalaiset” vastakkain ja puheellaan toiseuttaa islamia ja muslimeita.¹²¹ Uskonnollisten tilojen rakennuttaminen esitetään epämiellyttävänä ja epäsuotuisana asiana, jopa niin sanotusti hulluutena. Kyseinen kielenkäyttö asettaa uskonnon epätoivottavalla tavalla vieraan asemaan, ”heihin”. Epätoivottavalla usein viitataan myös ominaisuuksiin, jotka ovat puhujalle vieraita ja kaukaisia, eli annetaan ymmärtää uskonnon olevan hyvin kaukana omasta elämästä ja esimerkiksi arvomaailmasta. Nuttalin puheista voidaan päätellä, että hän ei näe mitään yhteistä oman ryhmänsä ja muslimien välillä.

Oikeistopopulistiselle retoriikalle ja islamofobialle ominaista on muun muassa islamin ideologian näkeminen yksiselitteisen pahansuopana sekä poikkeuksellisen verrattuna länsimaisiin arvoihin. Europarlamentaarikko Gerard Battenin puheenvuorossa täysistunnossa radikalisoitumisesta ja terroristijärjestöjen harjoittaman unionin kansalaisten värväyksen ennaltaehkäisemisestä otetaan kantaa juuri näihin teemoihin:

“Madam President, this report completely fails to acknowledge the cause of the current terrorist threat, which is ideological. That ideology is fundamentalist Islam. From its creation, Islam has been propagated by force and violence.

¹¹⁹ Batten, 25.11.2014

¹²⁰ Nuttal, 6.10.2015

¹²¹ Nuttal, 6.10.2015

President Hollande has said that we are at war. The first casualties in this war must be appeasement and political correctness. We face one of two choices: we can accept eventual submission to the ideology of an ever-increasing Islamic population, or we can take the first step in resistance and end any more mass immigration from Islamic countries. Only then can we start to address the difficult issue of integrating the existing Muslim population.

The EU strategy is to deny the existence of the real problem, while at the same time importing millions more people from Islamic countries. Your ideological opponents regard you as fools; history will judge you as traitors.”¹²²

Batten tuo esille suoraan ja selkeästi pitävänsä islamia väkivaltaisena uskontoa muodostumisestaan lähtien, eikä peittele pelkoaan siitä, että pahansuopa uskonto ja sen edustajat alistaisivat länsimaat radikaalille ideologialleen. Islamin leviäminen nähdään uhkana juuri sen pahantahtoisten ja vaarallisten arvojen vuoksi. Puheenvuorossa toistuu islamofobialle keskeinen käsitys siitä, että islamin uskonto on muodostunut erillään muista uskonnoista, vaikka tosiasiasa sen juuret ovat samantyyppiset kuin kristinuskolla ja juutalaisuudella.¹²³ Poikkeuksellisen rajusti Batten ilmaisee olevansa samaa mieltä siitä, että pakolaiskriisin sijaan kyseessä on sota, jonka toisessa päässä ovat ideologiset vastustajat, muslimit. Huomionarvoista on myös se, että Batten kiinnittää huomion koko kriisitilanteen johtuvan itseasiassa terrorismin ja ääri-islamin uhasta, ei pakolaisten lähtömaissa olevista poliittisista ristiriidoista. Hän on siis eri mieltä koko tilanteen juurisyistä.¹²⁴

Batten jatkaa puheenvuoroaan esittäen Euroopalle kaksi vaihtoehtoa: islamin ideologialle alistuminen tai ensimmäisen askeleen ottaminen ideologian vastustamisessa ja maahanmuuttajien tulemisen lopettaminen muslimimaista. Tämä on ainoa tapa käsitellä jo maahan tulleiden muslimien integroituminen. Battenin mukaan Euroopan unionin strategia on kieltää koko ongelman olemassaolo samaan aikaan päästämällä Eurooppaan miljoonia ihmisiä muslimimaista. Puhe päättyy voimakkaaseen retoriikkaan: ”teidän ideologiset vastustajanne pitävät teitä hölmöinä, historia tuomitsee teidät pettureina”.¹²⁵

Janice Atkinson puhuu täysistunnossa naispuolisten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tilanteesta EU:ssa ja tasa-arvosta naistenpäivään liittyen:

“We were at the same breakfast this morning celebrating International Women’s Day, but I did not hear from you when I raised the question that actually the Islamic values of these women coming in – I am not talking about fundamental Islam, I am talking about Islam across the Middle East – is incompatible with our Western values and your feminism – and my feminism, which I think really differs. Should we not be protecting our own women and children against the rapes and assaults that we have seen across European cities before

¹²² Batten, 24.11.2015

¹²³ Uskonnot Suomessa: Islam

¹²⁴ Batten, 24.11.2015

¹²⁵ Batten, 24.11.2015

we start trying to integrate more? Because they do not integrate. They have not integrated for 40 or 50 years.”¹²⁶

Atkinsonin puheenvuoro on erinomainen esimerkki siitä, miten islam ja muslimit erotetaan tasa-arvon diskurssista. Atkinson puhuu naistenpäivästä ja siihen liittyvistä arvoista tuoden esille, että islamin arvot ovat yksiselitteisesti yhteensopimattomat länsimaisten arvojen kanssa. Hän korostaa viestiään mainiten, että kyseessä ei ole ainoastaan fundamentalistisen islamin arvot, vaan tavanomaisten muslimien arvot, jotka ovat yhteensopimattomat. Hän huomauttaa, että muslimit eivät ole vuosikymmenien aikana sopeutuneet länsimaiseen kulttuuriin ja arvoihin, eivätkä vastaisuudessaakaan tule sopeutumaan.

Atkinson tekee selkeän erotuksen ”meidän” eli Euroopan kristittyjen ja ”heidän” eli Lähi-Idän muslimien välillä. Hän pitää musliminaisia ratkaisevan erilaisina verrattuna ”meihin”, eikä usko edes maltillisten muslimien olevan tarpeeksi liberaaleja sopeutumaan Eurooppaan. Korostaakseen viestiään hän tuo retoriikassaan esille Euroopassa lisääntyneet raiskaukset ja hyväksikäytöt antaen ymmärtää pakolaisten olevan kasvaneen ongelman syynä. Oikeistopopulistiselle retoriikalle ominaista on syyttää kansallisista ongelmista, kuten lisääntyneestä rikollisuudesta, maahanmuuttajia. Näin poliittisessa puheessa sivuutetaan se, että rikollisuutta, kuten seksuaalista häirintää ja väkivaltaa, on esiintynyt jo ennen kasvanutta maahanmuuttoa.

Keskustelussa juutalaisvastaisuudesta, islaminpelosta ja vihapuheesta Euroopassa Jussi Halla-Aho vertaa puheenvuorossaan antisemitismiiä ja islamofobiaa toisiinsa. Hänen mielestään antisemitismiiä ja islamofobiaa ei tulisi käsitellä samanaikaisesti, koska ne eivät ole samankaltaisia ilmiöitä. Nykypäivän Länsi-Euroopassa antisemitistiseen väkivaltaan tai vihapuheeseen syyllistyy useimmin muslimit, ei uusnatsit. Halla-Aho esittää myös huolensa siitä, miten monissa eurooppalaisissa kaupungeissa juutalaiset joutuvat käyttämään merkittäviä summia rahaa turvallisuutensa taakkaamiseen.¹²⁷

”Many Jews consider emigrating because of everyday harassment. Anti-Semitic hatred is preached in many of the most popular mosques and other Muslim institutions in Europe, as has been revealed by the media and the authorities. The constant portrayal of Muslims as victims only makes Islamic anti-Semitism a sensitive subject - which in turn makes it much more difficult to do something about it.”¹²⁸

Halla-Aho oikeistopopulistisen retoriikan keinoin esittää muslimien olevan syntipukkeja juutalaisten kohtaamalle lisääntyvälle väkivallalle ja vihamielisyydelle. Samalla hän siirtää huomion kansallisista ongelmista vieraaseen syyppähän, muslimeihin. Halla-Ahon mukaan antisemitismiiä Euroopassa lietsoo uusnatsien sijaan muslimit, ja hän antaa esimerkkejä useista juutalaisten kohtaamista vääryyksistä.

¹²⁶ Atkinson, 8.3.2016

¹²⁷ Halla-Aho, 14.10.2015

¹²⁸ Halla-Aho, 14.10.2015

Hän ottaa puheessaan huomion alle kaksi tulenarkaa aihetta: antisemitismin ja islamofobian, ja hän tuokin esille, ettei kukaan "meistä" ole yhtä väkivaltainen juutalaisia kohtaan kuin muslimit.¹²⁹ Hän kääntää keskustelun pois muslimeista uhreina ja sen sijaan korostaa uskonnon edustajien ideologian kieroutta tuoden esiin heidän teemmänsä vääryyttä toisen vähemmistöuskonnon edustajia kohtaan.

Gerard Batten jatkaa antisemitismistä ja islamofobiasta nostaen esille antisemitismin kasvun olevan kasvavan fundamentalistisen islamin syytä:

"Madam President, this oral question conflates the issues of anti-Semitism and Islamophobia and infers that they have the same cause. Now, the rise in anti-Semitism is in direct relation to the rise in fundamentalist Islam. Look at the ideology that inspires it. Let me quote, once again, the Hadith and the sayings of Mohammed: 'Judgment day will not come until the Muslims fight the Jews. Jews will hide behind the rocks and the trees, and the rocks and the trees will cry out, "Oh Muslim, oh servant of Allah, there is a Jew hiding behind me, come and kill him."'"

Here is an extract from a more recent sermon by Sheikh Abid al-Rahman al-Sudayyis, an Imam at the al-Haram Mosque in Mecca. He reportedly described Jews as 'the scum of the human race, the rats of the world, the violators of pacts and agreements, the murderers of prophets, and the offspring of pigs and apes'... As for Islamophobia, my dictionary describes a phobia as an irrational fear. Many people have a perfectly rational fear of the followers of the cult of Mohammed who subscribe to and hold the views I quoted."¹³⁰

Battenin mielestä keskustelun ei tulisi käsitellä sitä, mitä komissio tekee viharikosten ennaltaehkäisemisen eteen, vaan keskustelun aiheen laatijoiden tulisi vaatia Euroopassa olevilta muslimijohtajilta vihamielisten ja antisemitististen opetuksen hylkäämistä.¹³¹ Hän siis kiistää komissiolla tai Euroopan parlamentilla olevan vaikutusvaltaa viharikosten torjumisessa ja pitää vastuunkantajina muslimeita ja heidän arvomaailmaansa. Batten jatkaa Halla-Ahon linjaa ja esittää Muhammedin lausuntoja juutalaisista irroittamalla ne kontekstista. Kirjoitusten esittäminen retorisenä keinona herättää kuulijassa voimakkaita tunteita ja esittää muslimit syypäinä väkivallan tekoihin. Hänen viestinsä on selvä: islamin pahansuovan ideologian jakavat kaikki uskonnon edustajat. Batten kuvaa muslimeja Muhammedin kulttina ja kyseenalaistaa islamofobian määritelmän irrationaalisena pelkona.¹³²

Keskustelussa turvapaikanhakijoiden säilöönotosta ja heihin kohdistuvasta voimankäytöstä Jussi Halla-Aho kritisoi eurooppalaisessa maahanmuuttopolitiikassa järjestelmän kyvyttömyyttä palauttaa hylätyn päätöksen saaneet ihmiset kotimaihinsa. Hänen mukaansa on selvää, että järjestelmän heikkoudet rohkaisevat järjestelmän hyväksikäyttämistä taloudellisessa maahanmuutossa¹³³:

" When they learn that their application has been rejected they very often disappear and remain in the Schengen area as illegal immigrants. Sometimes they vanish from reception centres before they are even registered and fingerprinted. All this undermines the

¹²⁹Halla-Aho, 14.10.2015

¹³⁰ Batten, 14.10.2015

¹³¹ Batten, 14.10.2015

¹³² Batten, 14.10.2015

¹³³ Halla-Aho, 16.12.2015

credibility of the asylum system. It would be a good idea to always detain asylum seekers for as long as their case is being processed. If this is against the existing EU law, then we should change that EU law.”¹³⁴

Halla-Aho osoittaa puheenvuorossaan epäluottamuslauseen niin pakolaisia kuin myös Euroopan unionin lakia kohtaan nostaen esille ongelman laittomista maahanmuuttajista. Hän ei luota siihen, että kielteisen päätöksen saatuaan maahan tulleet pakolaiset lähtisivät maasta, vaan uskoo heidän jäävän laittomasti maahan. Puheenvuorossa tulee esiin Halla-Ahon oletus pakolaisten epäluotettavuudesta ja fundamentaalinen käsitys siitä, että pakolaisten aiheet ovat lähtökohtaisesti kyseenalais-tettavia.

¹³⁴ Halla-Aho, 16.12.2015

7. YHTEENVETO

Tutkielmassa tutkittiin sitä, millä tavoin islamofobiaa tuotetaan oikeistopopulistien puheenvuoroissa Euroopan parlamentin täysistunnoissa ja keskusteluissa pakolaiskriisin aikaan vuosina 2014–2016. Tutkimusmetodina käytettiin diskurssianalyysiä, ja teoriana oikeistopopulismia ja islamofobian käsitteitä. Diskurssianalyysin keinoin aineistoa analysoitiin keskittyen siihen, miten puhe luo todellisuutta ja merkityksiä maailmaan. Tavoitteena oli saada kokonaiskuva siitä, minkälaista kuvaa aineistossa esitetyt puheenvuorot tuottavat ja rakentavat Lähi-Idästä tulleista islaminuskoisista pakolaisista. Aineiston analyysissä keskityttiin siihen, minkälainen puhe islaminuskoisista pakolaisista toistui puheenvuoroissa ja minkälaista kuvaa pakolaisista luotiin muun muassa retoriikan keinoin.

Tutkielmaan valitussa aineistossa toistuu teorialuvussa esitettyjä islamofobian piirteitä europarlamentaarikkojen puheenvuoroissa. Puheenvuoroja esittivät toistuvasti erityisesti europarlamentaarikot kuten Paul Nuttal, Gerard Batten, Janice Atkinson sekä Jussi Halla-Aho. Islamofobiaa tuotettiin erilaisin retorisin keinoin uhkakuviin maalailulla, syntipukkien etsimisellä, toiseuttamisella, pakolaisten esittämisellä turvallisuusuhkana sekä vedoten pakolaisten pahansuopaan ideologiaan. Puheenvuoroja yhdistivät kykenemättömyys nähdä pakolaiset erillisinä, eri arvoja ja ominaisuuksia omaavina yksilöinä, ja heidän käytöksestään ja ideologiastaan tehtiin yksinkertaistuksia. Puheenvuoroissa myös vedottiin kuulijan tunteisiin retorisesti voimakkaiden esimerkkien avulla.

Teoriassa määritelty islamofobia on islaminuskoiisiin kohdistuvaa perusteetonta pelkoa ja ennakko-oletuksia, eikä uskonnon edustajia kyetä näkemään moninaisena ryhmänä, toisin kuin muita eri arvomaailmoja ja uskontoja edustavien kohdalla. Aineistossa oli havaittavissa useita islamofobian täyttäviä ominaisuuksia, kuten toistuva käsitys islamista ja uskonnon edustajista turvallisuusuhkana. Useissa

puheenvuoroissa tuli esiin europarlamentaarikon käsitys islaminuskaisista pakolaisista turvallisuushkana Euroopalle sekä eurooppalaisille ja länsimaisille liberaaleille arvoille.

Puheenvuoroissa tuotiin voimakkaalla retoriikalla esille Euroopassa tapahtuneita terrori-iskuja ja nostettiin esille huoli terroristien soluttautumisesta pakolaisten joukkoon ja lisääntyneestä väkivallan uhasta. Pakolaisten tarkoitusperiä kyseenalastettiin, ja joissain puheenvuoroissa heitä jopa epäinhimillistettiin sanavalinnoilla kuten "islamistiset mielipuolet", "jihadistit", "jihadisti-John". Pahansuopaan ideologiaan ja pahantahtoisiin tarkoituksiin vedottiin useassa puheenvuorossa muistuttaen myös, että pakolaiset eivät arvojensa vuoksi tule sopeutumaan Eurooppaan. Lukijalle yllättävää oli, että suurin osa puheenvuoroista oli suoran vihamielistä, eikä vihamielistä asennetta ja ennakkoluuloja lähtökohtaisesti pyritty pehmentämään. Jussi Halla-Ahon puheenvuorot erottuivat maltillisemmalla retoriikalla, joka oli enemmän vihjailvaa kuin aggressiivista.

Islamofobian määritelmään kuuluva, islaminuskoisten näkeminen muuttumattomana ja yksipuolisena ryhmänä näkyi lähes jokaisessa puheenvuorossa. Uskonnon edustajia käsiteltiin yhtenä ryhmänä, eikä ryhmässä nähty variaatiota, vaan heidät esitettiin yksipuolisesti tietynlaisina uhkaavina kieron ideologian edustajina. Joissain puheenvuoroissa annettiin ymmärtää muslimien olevan aktiivisesti länsimaisia arvoja ja yhteiskuntaa vastaan. Yksipuolisuus ja pahansuopuus näkyi myös niin, että pakolaisista ei lähtökohtaisesti tuotu muita kuin negatiivisia ominaisuuksia esille, heissä ei nähty edes neutraaleja piirteitä.

Teoriassa määritellyn oikeistopopulismin kannalta aineistossa on havaittavissa oikeistopopulistiselle diskurssille ominaista syntipukkien etsimistä, eturyhmien erottamista meihin ja heihin sekä ongelmien etsiminen muista kuin oman maan tai viite-ryhmän edustajista. Puheiden mukaan pakolaiset ovat syypäitä lisääntyneeseen väkivaltaan, he käyttävät huumeita ja hyväksikäyttävät yhteiskunnan sosiaaliturvajärjestelmää sekä kääntyvät yhteiskuntaa vastaan. Esitetyt ongelmat eivät esiinny ensimmäistä kertaa pakolaisten saapumisen myötä, vaan pakolaisia käytetään oikeistopopulistisen politiikan esittäminä syypäinä kansallisiin ongelmiin. Ryhmien erottaminen meihin ja heihin ilmaistaan myös suoraan puheenvuoroissa sanomalla, että pakolaiset vaarantavat "meidän omien kansalaistemme turvallisuuden".

Oikeistopopulistiselle diskurssille ominainen käsite pelosta on vahvasti esillä puheenvuoroissa: muutoksen pelko, vieraan pelko, ja hyvinvoinnin menetyksen pelko ovat läsnä heidän esittämässään kauhukuvissa pakolaisista Euroopassa. Europarlamentaarikot antavat ymmärtää, että pakolaisten laaja saapuminen maanosaan muuttaa koko nykyisen käsityksen Euroopasta. Pakolaisten saapumista seuraa muun muassa arvomaailman taantuminen, naisten aseman heikentyminen, väkivallan lisääntyminen sekä terroritekojen räjähtäminen käsiin. Aggressiivinen retoriikka,

kuten "tulette muuttamaan koko Euroopan luonteen" tai "he eivät ole sopeutuneet, eivätkä he koskaan tulee sopeutumaan" esiintyvät puheenvuoroissa toistuvasti.

Pakolaistilanne esitetään puheenvuoroissa hallitsemattomana, ja merkittävämmässä valta-asemassa olevat henkilöt, eliitti, esitetään tilanteen pahentumisen syy-päinä. Useat europarlamentaarikot esittävät myös salaliittoteorian tapaisia näkemyksiä siitä, minkälaisia suunnitelmia pakolaisten joukkoon soluttautuneilla terroristeilla olisi. Soluttautuminen Eurooppaan, terrori-iskujen tekeminen, liberaalin demokratian rapauttaminen, islamin ideologialle alistaminen, sekä ääri-islamistiset moskeijat tuodaan keskusteluun kyseenalaistamatta väitteiden ja pelkojen totuudenmukaisuutta. Toiminta lietsoo kansalaisissa pelkoa, toimii syypäänä yhteiskunnan lisääntyneisiin ongelmiin ja rakentaa kuviteltuja muureja ihmisryhmien välille esitettäessä vieraan lähtökohtaisesti olevan myös vaarallinen.

Diskurssianalyysille aineistossa oli paljon tarttumapintaa. Europarlamentaarikkojen puheenvuorot olivat lähes poikkeuksetta retorisesti voimakkaita, ja niiden sisältämä kuvailu ja esimerkit loivat hyvin vahvaa mielikuvaa pakolaisista, heidän arvoistaan, tarkoitusperistään, ideologioistaan ja ihmisyydestään. Heitä ei rinnastettu eurooppalaisiin, vaan päinvastoin pyrittiin pitämään selkeä etäisyys eurooppalaisten ja Lähi-Idästä tulleiden välillä. Retoristen keinojen, kuten uhkakuvien maalailun ja pelkojen ilmaisun, tavoilla pakolaisista luotiin kuvaa arvaamattomana, jopa moraalittomana, ongelmana, sekä pahansuopana väkivaltaa ihannoivana ryhmänä. Ryhmän yksilöiden erilaisuutta ja inhimillisyyttä pyrittiin välttämään puheenvuoroissa, ja sen sijaan luotiin kuvaa tilanteesta, jossa "meidän eurooppalaisten" tulisi suojella itseämme "vaarallisilta vierailta pakolaisilta".

Europarlamentaarikkojen kielenkäyttö ja sanavalinnat olivat tarkoin harkittuja ja hyvin havainnollistettuja. Pakolaisten tulemisesta Eurooppaan käytettiin sanavalintoja, kuten "saavuttaa raamatulliset mittasuhteet", pyrkien korostamaan tilanteen vakavuutta. Huomioitavaa on myös se, mikä puheenvuoroissa jää sanomatta: kaikki pakolaiset eivät ole väkivaltaisia, äärikonservatiiveja, ääri-islamisteja, terroristeja, länsivastaisia, pahansuopia ja kieroja. Näiden ominaisuuksien poisjättäminen luo kuvaa siitä, että pakolaiset todella ovat turvallisuusuhka, ja europarlamentaarikkojen varoittavan ja pelokkaan retoriikan seurauksena voi olla pelkojen ja ennakkoluulojen leviäminen. Puheenvuoroista on selvästi havaittavissa puhujien tekevän pakolaisiin liittyvän kysymyksen ymmärrettäväksi niin, että pelkästään aiheeseen itsessään liittyvä varautuneisuus ja pelko.

Tutkielman tulokset, islamofobian tuottaminen eri retoriikan keinoilla, eivät sinänsä ole uusi asia, sillä ennakkoluulojen olemassaoloa ei ole voinut aiemminkaan kieltää. Riippumaton, objektiivinen tutkimus on olennaisessa asemassa silloin, kun keskustellaan poliitikkojen käyttämästä vallasta ja intresseistä. Jos on akateemisesti todistettavissa, että poliitikkojen ideologiat ja arvot voivat vaikuttaa heidän

käsitykseensä siitä, ketä tulisi auttaa hädän hetkellä, voidaan niissä esiintyvät mahdolliset epäkohdat myös osoittaa.

Tutkielman tulokset korostuvat aikana, jolloin yhteiskunnalliset levottomuudet ja ennakkoluulot ovat lisääntyneet maailmanpoliittisten kriisien rinnalla. Erityisen mielenkiintoista tutkielmaa oli tehdä suhteessa nykyiseen tilanteeseen, jossa Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta ja sen aiheuttamasta lisääntyneestä pakolaisuudesta on kaksi vuotta. Huomionarvoista olisi tarkastella, miten ukrainalaisiin pakolaisiin on suhtauduttu verrattuna tutkielmassa esiintyviin Lähi-Idästä tulleisiin pakolaisiin. Jatkossa olisi perusteltua tutkia puhetta eri kontekstista tulevista pakolaisista sekä sitä, voiko pakolaisten tausta vaikuttaa siihen, keitä yksittäiset valtiot tai Euroopan unioni päätyvät auttamaan kriisin keskellä.

Huomio tutkielman tuloksia tarkastellessa kiinnittyy myös yhteiskunnan päätäviin elimiin. Jatkossakin olisi arvokasta tutkia sitä, miten päättäjät käyttävät valtaansa ja onko vallankäytössä havaittavissa vinoumia suuntaan tai toiseen. Puhe luo todellisuutta ja rakentaa kuvaa siitä, minkälainen maailma ympärillämme on. On keskeistä kiinnittää huomiota siihen, miten vallan keskiössä olevat ihmiset valtaansa käyttävät sekä miten he suhtautuvat esimerkiksi erilaisiin ihmisiin. Mikä on vastuun merkitys politiikan teossa, ja miten eri maailmanpoliittisiin kriiseihin suhtaudutaan riippuen kriisin sijainnista ja aiheesta.

Ihmisoikeuskriisin kiihtyminen Palestiinan ja Israelin alueella on tuonut julkisen keskustelun keskiöön kysymyksen siitä, mikä on kansainvälisen yhteisön ja muun muassa Euroopan unionin rooli kriisien taltuttamisessa. Miten kriisin osapuolten uskonnolliset taustat vaikuttavat siihen, ketä halutaan auttaa ja ketä ei? Entä minkälaista valtaa poliitikot käyttävät suhteessa kriiseihin? Palestiinan kriisissä ovat korostuneet Israelin valtauskonto juutalaisuus sekä palestiinalaisten valtauskonto islam. Uskonnon merkitystä politiikassa ei siis tulisi unohtaa politiikan- ja uskonnontutkimuksen tutkimusta tehdessä.

8. LÄHTEET

8.1. Lähdeluettelo

Anderson, Bridget (2013). Us and them?: the dangerous politics of immigration control. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Camus, Jean-Yves & Lebourg, Nicolas (2017). Far-Right Politics in Europe. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Cantor, David James & Durieux, Jean-Francois (2014). Refuge from inhumanity? War refugees and international humanitarian law. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Cesari, Jocelyne (2015). The Oxford handbook of European Islam. Oxford Academic.

Cesari, Jocelyne (2013). Why the West Fears Islam. SpringerLink Books.

Ekholm, Dan, Yle, 22.11.2015: Euroopan varovainen valtias kompastui sooloiluun – pakolaiskriisi ravisuttaa Merkelin uraa. <https://yle.fi/a/3-8473161>

Esposito, John L. & Kalin, Ibrahim (2011). Islamophobia: the challenge of pluralism in the 21st century. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

European Conservatives and Reformists Group
<https://www.ecrgroup.eu/>

Euroopan parlamentti: Europe of Freedom and Direct Democracy

<https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/en/political-groups/europe-of-freedom-and-direct-democracy>

Euroopan parlamentti: MEPs, Paul Nuttall

https://www.europarl.europa.eu/meps/en/96805/PAUL_NUTTALL/history/8

Euroopan parlamentti: new Europe of Nations and Freedom group declared formed

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20150622IPR69217/opening-new-europe-of-nations-and-freedom-group-declared-formed>

Ferruh, Yilmaz (2012). Right-wing hegemony and immigration: How the populist far-right achieved hegemony through the immigration debate in Europe. Sage Journals.

Ferruh, Yilmaz (2016). How the Workers Became Muslims: Immigration, Culture, and Hegemonic Transformation in Europe. EBSCOhost Ebook Academic Collection – World Wide

Green, Todd H. (2015). The fear of Islam: an introduction to Islamophobia in the west. EBSCOhost Ebooks.

Groglopo, Adrián & Suárez-Krabbe, Julia (2023). Coloniality and decolonisation in the Nordic region. Taylor & Francis eBooks Complete.

Hainsworth, Paul (2016). Politics of the Extreme Right: From the Margins to the Mainstream. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Han, Kyung Joon (2013). Income Inequality, International Migration, and National Pride: A Test of Social Identification Theory. Oxford Academic.

Hassani, Amani (2024). Navigating colour-blind societies: a comparative ethnography of Muslim urban life in Copenhagen and Montreal. EBSCOhost.

Heinisch, Mazzoleni, Palgrave (2016). Understanding populist party organisation : the radical right in Western Europe. Ebook Central.

Hervik, Peter (2011). The Annoying Difference: The Emergence of Danish Neonationalism, Neoracism, and Populism in the Post-1989 World. Ebook Central Academic Complete International Edition.

Hoffmann, Christhard & Moe, Vibeke (2020). The Shifting Boundaries of Prejudice Antisemitism and Islamophobia in Contemporary Norway. ResearchGate.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Ellibs Library.

Jytte, Klausen (2005). The Islamic Challenge: Politics and Religion in Western Europe. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Lian, Christina Schori (2007). Europe for the Europeans: The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right. EBSCOhost Ebook Academic Collection – Worldwide.

Mtv Uutiset 29.6.2022: Pariisin vuoden 2015 terrori-iskut ovat yksi Euroopan tuhoisimmista – oikeudenkäynnissä määrä lukea tuomiot. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/pariisin-vuoden-2015-terrori-iskut-ovat-yksi-euroopan-tuhoisimmista-oikeudenkaynnissa-maara-lukea-tuomiot/8460030#gs.7yd47l>

Mäntysalo, Jesse, Yle, 7.7.2023. Viilipytty. Jussi Halla-Aho on yksi eniten mielipiteitä jakavista poliitikoista Suomessa. Hänen poliittinen urapolkunsa on ollut täynnä käännteitä. <https://yle.fi/a/74-20040123>

Ortamo, Simo, Yle, 13.11.2015. Tällainen on tunnettu Isis-taistelija – Jihadi-John sai liikanimensä The Beatles -yhtyeeltä. <https://yle.fi/a/3-8453283>

Nortio, Emma & Pettersson, Katarina (2022). The far-right discourse of multiculturalism in intergroup interactions: a critical discursive perspective. EBSCOhost Ebooks.

Pauha, Teemu & Konttori, Johanna & Aapakallio Johanna (2022). Suomalaiset muslimit. Ellibs Ebooks.

Pälli, P & Lillqvist, E 2020, Diskurssianalyysi. julkaisussa M Luodonpää-Manni, M Hamunen, R Konstenius, M Miestamo, U Nikanne & K Sinnemäki (toim), Kielentutkimuksen menetelmiä II. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Salmela, M E M & von Scheve, C 2017. ' Emotional roots of right-wing political populism ', Social Science Information.

Sisäministeriö: Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Solt, Frederick (2011). *Diversionary Nationalism: Economic Inequality and the Formation of National Pride*. ResearchGate.

Toivonen, Janne, Yle, 30.8.2021: Euroopan pakolaiskriisistä on jo kuusi vuotta, mutta EU:n turvapaikkapolitiikassa on edennyt vain yksi toimi - sekään ei ole tuonut toivottua tulosta. <https://yle.fi/a/3-12069896>

Uskonnot Suomessa: Islam. <https://uskonnot.fi/uskonnot/islam/>

Wodak, Ruth (2015). *The Politics of fear: what right-wing populist discourses mean*. EBSCOhost Ebook.

Wodak, Ruth & Khosravi Nik, Majid & Mral, Brigitte (2013). *Right wing populism in Europe: politics and discourse*. DOAB Directory of Open Access Books.

8.2. Aineisto

Välimeren tilanne ja tarve kokonaisvaltaiselle EU:n lähestymistavalle muuttoliikkeen (keskustelu) Tiistai 25. marraskuuta 2014 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-11-25-ITM-015_FI.html

Euroopan muuttoliikeagenda (keskustelu) Keskiviikko 20. toukokuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-05-20-ITM-007_FI.html

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueen turvallisuushaasteet ja poliittista vakautta koskevat näkymät (keskustelu) Keskiviikko 8. heinäkuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-07-08-ITM-015_FI.html

Maahanmuutto ja pakolaiset Euroopassa (keskustelu) Keskiviikko 9. syyskuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-09-09-ITM-006_FI.html

Muuttoliike ja pakolaiset Euroopassa Torstai 10. syyskuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-09-10-ITM-009-07_FI.html

Muuttoliikettä koskevat oikeus- ja sisäasioiden neuvoston päätelmät (keskustelu) Keskiviikko 16. syyskuuta 2015 – Bryssel

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-09-16-ITM-009_FI.html

Pakolaisten humanitaarinen tilanne EU:ssa ja naapurimaissa (keskustelu) Tiistai 6. lokakuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-06-ITM-004_FI.html

Juutalaisvastaisuus, islaminpelko ja vihapuhe Euroopassa (keskustelu) Keskiviikko
14. lokakuuta 2015 – Bryssel

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-14-ITM-019_FI.html

Radikalisoitumisen ja terroristijärjestöjen harjoittaman unionin kansalaisten värväyksen ennaltaehkäiseminen (keskustelu)

Tiistai 24. marraskuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-11-24-ITM-012_FI.html

Turvapaikanhakijoiden säilöönotto ja heihin kohdistuva voimankäyttö (keskustelu)
Keskiviikko 16. joulukuuta 2015 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-12-16-ITM-016_FI.html

Pakolaisiin liittyvä hätätila, ulkorajavalvonta ja Schengenin tulevaisuus - Kansainvälisen palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen - Turkin-pakolaisavun koordinaationvälineen rahoitus - Pakolaisiin ja maahanmuuttajiin kohdistuvan rasistisen vihan ja väkivallan lisääntyminen Euroopassa (keskustelu) Tiistai 2. helmikuuta 2016 - Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-02-02-ITM-010_FI.html

Naispuolisten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tilanne EU:ssa (keskustelu)

Tiistai 8. maaliskuuta 2016 – Strasbourg

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-03-08-ITM-005_FI.html